

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU <i>Avocat. Fost Magistrat Prodecanul Baroului de Ilfov</i>	ALEX. CERBAN <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	IOSEF G. COHEN <i>Avocat</i>	GR. CONDURATU <i>Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat</i>	N. JAC CONSTANTINESCU <i>Președinte la Curtea de Apel din București</i>
RÉNÉ DEMOGUE <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>	V. DONGOROZ <i>Confer. la Facult. de Drept din Buc. Avocat</i>	CONSTANT IONESCU <i>Avocat, al Statului. Doctor și Laurent în Drept Paris</i>	ALFRED JUVARA <i>Profesor Universitar Avocat</i>	Dr. ȘT. LADAY <i>Membri în Consiliul Legislativ</i>
C. SIPSOM <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	C. STOEANOVICI <i>Dr. în Drept din Paris Avocat</i>	GR. TRANCU-IAȘI <i>Fost Ministru al Muncii Avocat</i>	P. VASILESCU <i>Profesor Universitar Avocat</i>	AL. VELESCU <i>Dr. în Drept din Buc Avocat</i>
				I. GR. PERIȚEANU <i>Avocat</i>
				ALBERT WAHL <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>

Secretar de redacție: **E. C. DECUSARĂ**, Dr. în Drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare.

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LEVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membrii corespondenți pentru Polonia: **EMIL ST. RAPPAPORT**, Președinte la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case com., Autorit.	1400 lei
" Avocați	1000 "
" Magistrați	800 "
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August
Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București Strada Artei No. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

Urmând a se retipări benzile pentru expedierea revistei noastre, d-nii abonați cari s'au mutat dela vechiul domiciliu, sau au fost transferați în interes de serviciu în altă localitate, sunt rugați insistent a ne trimite de urgență noua d-lor adresă, spre a primi regulat revista.

S U M A R

— *Justiția ambulantă*, de Const. Simionescu, Președintele Curții de Apel Brașov s. II;

— *Articolul 5 al. 17 din legea timbrului în raport cu art. 61 din legea Jud. de ocol și art. 4 din legea de procedură accelerată*, de Const. Alexandrescu;

— *Modificarea legii pentru organizarea judecătorească*, de I. Postulache;

— *Cu privire la legea pt. reglementarea circulației pământurilor dobândite prin legile de improprietărire din 1929*, de Const. Dolinescu;

— *Paul Negulescu, Tratat de Drept administrativ român, vol. II partea I, 1930, Recenzie* de Prof. G. Alexianu;

— *Actele pregătitoare în Dreptul Ad-tiv*, de Richard Hutschneker;

JURISPRUDENȚE :

— *Curtea de Apel Iași s. I: D. Sandu cu H. Braunstein și I. Curaru. (Despre tranzacțiune. Când se poate ataca în nulitate? Art. 1715 și 1190 c. civil), cu o Notă* de Prof. Florin Sion.

— *Trib. Suceava s. II: Despre conflictul de competență între două tribunale.*

A apărut:

RASSEGNA COMPLETA DI LEGISLAZIONE RUMENA, ANII 1925—1928, de Prof. *Andrei Rădulescu*, Consilier la Inalta Curte de Casație, Membru al Academiei Române. Roșura format mare cuprinde 32 pag. Prețul Lire it. 6,50.

JUSTIȚIA AMBULANTĂ

Nu trebuie nici a se tăgădui și nici a se ascunde că populația rurală a satelor, prezintă simptome de nemulțumire și descurajare în timpurile de față.

Sunt un mare admirator și iubitor al acestei populațiuni și cu multă plăcere îmi petrec vacanța judecătorească în mijlocul țăranilor, astfel că-mi pot da seama mai bine decât foarte mulți și de nevoile și de durerile ei.

Constatările reale și adevărate nu le poți face decât la fața locului în mijlocul lor și în urma convorbirilor cu sute și sute de muncitori harnici ai pământului.

Nici reforma agrară și nici votul universal nu i-a satisfăcut și mulțumit; nu însă reformele în sine bune și sănătoase, ci sunt nemulțumiți numai din cauza modului cum s'au aplicat.

Dacă stai de vorbă cu țăranii, constăți în orice comună, nemulțumiri profunde asupra modului cum s'a împărțit pământul și s'a făcut exproprierea și improprietărire, întrucât află că și dintre dânșii acei cari au fost mai îndrăzneți, mai avuți, înscriși într'un partid politic, au căpătat întinderi de pământ mai mari locurile cele mai bune și aproape de vatra satului, iar cei mai sărmani, văduve de război, orfani și chiar invalizi, au obținut pământ în cantitate mai redusă, rău și foarte îndepărtat de vatra satului.

Privitor la votul universal, partidele politice s'au întrecut fiecare într'o propagandă demagogică, nefolositoare ridicării păturii țărănești; au introdus o luptă acerbă între locuitorii aceleiași comune, unde până în 1918 era liniște, unire și dragoste.

Străbați comune și rămâi surprins când vezi la o casă țărănească o tablă mare „Casa Partidului Liberal“ la alta „a partidului Poporului“ și în altă parte a „partidului Național țărănesc“.

Deosebiri de vederi și proceduri diferite ale partidelor care au căutat să-și apropie simpatia masei țără-

rănești, a învrăjbit locuitorii satelor între dânsii, care se privesc cu dispreț și ură când sunt din partide deosebite.

Îngăduința legilor de organizare ca preoții și învățătorii să poată face politică militantă, cu dreptul de a se alege în Corpurile legiuitoare, a adus destrămarea religiunii, a credinței și a învățământului rural.

Dacă într-o comună sunt 2—3 învățători și sunt din partide deosebite, între ei există o vrajbă vădită în dauna învățământului și pentru răul exemplu al sătenilor.

Preotul nu-l mai poți afla la datoria lui, întrucât de cele mai multe ori se află plecat în propagandă electorală, iar bietul țaran trebuie să alerge în alte comune vecine, ca să găsească vreun preot mai modest și bătrân pentru a-i face vre-un serviciu religios.

În aceeași situațiune se află și învățătorul, care neglijează uită și interesele școlii și adevărata sa menire de îndrumător cultural și sufleteș al țăranilor.

Până și în sfânta biserică dacă intri constăți un spectacol trist; nici în fața altarului sau a lui Dumnezeu, oamenii nu s'au îmbunătățit, stau deosebiți după culorile politice, iar preotul ce oficiază este stimat și respectat mai mult după valoarea sa electorală, decât cea religioasă și de omenie.

Nimeni nu s'a scoborât în mijlocul țăranilor cu vorbe bune, cu învățăminte sănătoase asupra unei culturi mai raționale și productive a pământului, asupra cinstei și prevederii unei economii pentru vremuri de lipsă și secetă.

Toți intereseații politici îi promit lucruri nerealizabile în vederea avantajului de a nu munci și de a nu respecta bunul și dreptul altuia.

Astăzi nu mai afli decât arareori câte un doctor de spital sau de plasă mai idealist, care stă în raport mai apropiat cu nevoile țăranilor, sfătuindu-i pentru o viață mai omenească și sănătoasă.

Am constatat însă și în directiva aceasta lucruri așa de triste, stări de neînchipuit, în care se oglindește reaua voință și incuria vinovată a autorităților administrative.

M. S. Regele Carol, în dragostea sa nețărmurită pentru populația satelor, cu ocazia sărbătoririi sale pentru 40 ani de domnie, a dăruit fiecărui județ câte un spital rural numit „Spitalul rural Regele Carol I”.

Aceste spitale inaugurate în anul 1911, au fost înzestrate cu tot ceia ce medicina marcă ca progres în material sanitar, instrumente chirurgicale, băi pentru bolnavi, băi populare, etc.

Am vizitat și cercetat amănunțit unul din aceste spitale jubiliare situat în comuna Ciumulești jud. Baia și am constatat următoarele:

Spitalul care poartă numele marelui Rege, este astăzi o ruină, dărâmat și dărăpănat, plouă în el, pereții sfărâmați, closete sfărâmate, băile sfărâmate, și desființate, ghețaria desființată, gardurile de împrejmuire sfărâmate, locuința personală a medicului în aceeași stare.

Dar am mai constatat că acest spital dela 1 Iulie nu a mai avut un singur lemn de ars și s'a alimentat în cursul acestei luni cu ciucalăi de păpuși dați de oamenii din sat, iar în luna August cu găteje și vreascuri adunate de servitorii spitalului de pe câmpuri.

Personalul inferior al spitalului și bolnavii nu mai primiseră dela 1 Aprilie — 1 Septembrie nici un ban pentru hrană și întreținerea spitalului și nu au pri-

mit de asemenea nici banii pentru lunile Noembrie și Decembrie 1929.

De asemenea personalul spitalului nu primise nici lefurile pe lunile Iulie și August, iar moașele și agenții sanitari pe Iunie, Iulie și August.

Cu toate numeroasele rapoarte făcute de medicul șef al spitalului, nici un rezultat îmbucurător pentru populația bolnavă până la 1 Septembrie, așa că dela 1 August nu mai puteau fi primiți și reținuți decât bolnavii care-și aduceau lemne și hrană de acasă.

Capii autorităților administrative dela reședința județului cu salarii fabuloase lunare, treceau aproape zilnic în automobilele luxoase cumpărate din banii sătenilor, prin fața spitalului, fie în propagandă electorală, fie în excursiuni de agrement, dar erau absenți în a lua vreo măsură pentru a se îndrepta relele de mai sus și a se liniști populația satelor pe o rază de 70—80 km. împrejur și care nu mai putea să obțină adevărata asistență sanitară, deoarece doctorul lor era pus în imposibilitate să-și poată face opera sa salutară.

În judecata țăranilor erau simptome îngrijorătoare de nemulțumire, de ură și dispreț, pentru conducătorii lor care îi aduseseră în această stare de suferință drept rezultat al unei administrațiuni județene, care nu-și înțelegea menirea și nu se putea scobori și în protejirea nevoilor comune acelor mulți și nevoiași.

Stările de nemulțumire, revoltă și descurajare a celor mulți și umili, sunt provocate totdeauna numai de sus în jos, de acei factori conducători care nu știu să prevadă și să înlăture eventuale dezastre, întrucât sunt îndepărtați și absenți de nevoile urgente ale țăranilor, care cer așa de puțin, dar dau în schimb așa de mult, munca brațelor lor neobosite pentru cultura pământului și apărarea țării.

Totul fiind astăzi angrenat în sfera unor interese de partid, satisfacerea oricăror nevoi și oricât vor fi de drepte, nu sunt soluționate decât în sfera și interesele partidelor, astfel că țaranul este buimăcit, nu știe unde se mai poate plânge și unde mai poate găsi încrederea și buna credință.

În fața acestei situațiuni dureroase, trebuie readus în mijlocul țăranilor un factor de mare autoritate, în care dânsul să recapete toată încrederea și la care să se adreseze cu plângerea și sfatul trebuitor.

Mișcările sociale din 1907 printre alte reforme salutare, au produs și reforma organizării judecătorești adusă de defunctul ministru Toma Stelian, care cu un spirit clar văzător a știut să ridice prestigiul justiției și al magistraturii, pentru cinstea și folosul țării.

S'a înființat instituția judecătorului ambulant, care era îndatorat de două ori pe lună să viziteze toate comunele din circumscripția sa și să judece procesele de mică importanță la reședința comunelor.

Numai cine n'a fost judecător ambulant nu poate să aprecieze și să privească cu tot sufletul importanța ducerii judecătorului în mijlocul țăranilor.

Respectul de care era înconjurat, solemnitatea așteptării sale la comună, de țărani și organele administrative, frumusețea judecățiilor, cercetarea tutelelor, a actelor de stare civilă, cercetările diferitelor plângeri care i se făceau, sfaturile ce da oamenilor după terminarea judecății.

La plecarea judecătorului, constătai o mulțumire generală a sătenilor că fusese ascultați și sfătuiți de un om în care dânsii aveau toată încrederea că cuvântul era al unui om cinstit, desinteresat, drept și bun.

Ne aflăm și astăzi în stări nu tocmai îndepărtate de acele din 1907, iar populația satelor în suferință nu găsește un factor la care să-și spună păsul său și să fie ascultată cu bunătate și bună voință.

Domnul ministru al Justiției a anunțat în sesiunea ce se deschide a Corpurilor legiuitoare, reforma totală și generală a orgnizării judecătorești, iar pentru considerațiunile relatate mai sus, sunt de părere că trebuie a se reintroduce din nou instituția salutară a judecătorului ambulant, care să fie îndatorat să se transporte o singură dată pe lună în comunele din circumscripția sa. să se scoboare în mijlocul sătenilor și să le asculte nevoile lor și acasă la dânsii.

Găsesc că reintroducerea instituției judecătorului ambulant, o cere astăzi și liniștea țării și siguranța noastră, când curente de aspect revoluționar și comunist, au început să se abată nu numai asupra orașelor dar și asupra satelor.

Reformele salutare trebuiesc grăbite, nu pot fi împiedicate de economii care se pot face numai acolo, unde cheltuelile sunt inutile, nefolositoare și dau aspectul că constituiesc o risipă vinovată a banului public și o desconsiderare a lipsei și a nevoilor generale din starea grea de astăzi.

Aceste scrisse fiind rezultatul constatărilor personale, m'am întrebat pe mine însumi, dacă trebuie să le țin ascunse în inima mea sau trebuie să le desvălui; conștiința mi-a impus pentru considerațiunea ce port profesiei mele și dragostea pentru țară să le relatez și am făcut-o aceasta în toată buna credință, oglindind adevăruri triste, văzute în ultimii 4 ani în mijlocul populației țărănești.

Termin și acest articol cu aceleași cuvinte ale marelui scriitor rus Conte Leon Tolstoi, cuprinse în cartea sa „Confesiuni”: „Iartă-mă dacă te-am jignit”. Adevărul nu poate fi spus pe jumătate, „El trebuie spus în întregime, sau de loc”.

Nevoile și durerile celor mulți trebuie să fie ascultate, cercetate și îndreptate.

1 Octombrie. 1930. —

CONST. C. SIMIONESCU,

Președintele Curții de Apel s. II, Brașov

obligățiunea impusă magistraților de a cerceta și de a complecta la nevoie cererea reclamantului, dându-i curs imediat pentru a se îndeplini procedura chemării părților, în condițiunile articolului 54 din procedura accelerată, text aplicabil de o potrivă și la procesele de competența judecătoriilor de ocol.

Rezultă din aceste dispozițiuni ale legii, că nu trebuie în realitate nici o altă faptă expresă, care să înlănească procedura de chemarea părților, atâta timp cât acest text de lege n'are o altă dispozițiune, care să stabilească principiu obligativității ordinului de îm-mânare.

Există în adevăr în legea de procedură accelerată un text, care prevede obligativitatea impusă prezenților de tribunale, de a ordona odată cu primirea cererii, să se comunice pârâtului împreună cu citația și un exemplar de pe acțiune și cu copiile de pe acte.

Obligativitatea aceasta implică caracterul de element indispensabil al ordinului de îm-mânare, în îndeplinirea actelor de procedură și controlul marțial impus de legea timbrului, cu privire la îndeplinirea unei condițiuni indispensabile, aceea a simultaneității plății taxelor prevăzute de această lege, în mod constant.

Rezultă în adevăr din articolul 5 al. 17 din legea timbrului, că s'a fixat în mod constant pentru ordinul de îm-mânare, o taxă de timbru, ce variază după valoarea obiectului arătat în acțiune, dar ca element indispensabil al aplicării dispozițiunilor acestui articol trebuie ca motivul, ce servește ca punct, de plecare să aibă un caracter obligatoriu.

Ori deosebirea de concepțiuni între articolul 61 din legea judecătoriilor de ocol și articolul 4 din legea de procedură arată în mod necesar intențiunea legiuitorului de a nu face, la judecătoriile de ocol, din ordinul de îm-mânare un fapt concludent în ordinea actelor de procedură, ca având un caracter obligatoriu și ca aflare aplicațiunea dispozițiunilor art. 5 al. 17 din legea timbrului, la judecătoriile de ocol, cu privire la perceperea taxelor pentru acest ordin, nu-și are justificare.

CONST. ALEXANDRESCU

Magistrat, — Călărași

MODIFICAREA

Legei P. Org. Judecătorească

A fost suficient o simplă anunțare de modificare a legii de org. jud., ca membrii ordinului judecătoreesc și din ei mulți cu o autoritate recunoscută, să enunțe o serie de îmbunătățiri necesare organizării acestui corp.

Părerii împărtășite în diferite reviste juridice, au semnalat lacunele, au propus soluțiile, iar rezultatul „modificarea a câtorva articole în privința depunerii examenului de capacitate, ce pe viitor se va depune iarăși la reședința Curților de Apel, cu atâtea comisii și tot atâtea criterii de apreciere, abandonându-se ideia depunerii acestui examen la Inalta Curte, în fața unei singure comisii și unei aprecieri unitare. Că-e un bine sau rău, că se revine la o stare dovedită bună sau rea, nu intră în căderea mea să o analizez.

Țin însă să constat un fapt. De la instalarea actualului statut de org. judecătorească toate guvernele perindate — recte Șefii departamentului dreptății — au

Articolul 5 al 17 din legea timbrului în raport cu art. 61 din legea jud. de ocol și art. 4 din legea de procedură accelerată

Asupra aplicării dispozițiunilor cuprinse în articolul 5 al. 17 din legea timbrului, instanțele judecătorești nu sunt de acord.

Există deosebiri de concepțiuni cu privire la obligativitatea impusă părților, de a plăti taxele de timbru prevăzute în acest text de lege.

În majoritatea cazurilor, primele instanțe judecătorești, judecătoriile de ocoale, înțeleg referindu-se la dispozițiunile articolului 61 din legea judecătoriilor de ocoale și la caracterul quasi excepțional al legii de procedură accelerată, ce reclamă o aplicare specială, să nu admită obligativitatea impusă părților de tribunale, de a plăti taxa de timbru pentru ordinul de îm-mânarea acțiunii și a copiilor de pe acte.

De altfel situațiunea este aceasta:

Legea judecătoriilor de ocoale cu o dată anterioară legii de procedură accelerată, prevede în articolul

anunțat o „radicală modificare a Legei căutându-se a se aduce o complectă independență magistraturei și o mai mare garanție acestei independențe la care se adaugă și avansările pe loc” etc. De câte ori s'au anunțat aceste modificări, tot de atâte ori magistrații și-au șoptit, „Iată omul, care trecând peste meschinele interese de partid, vede problema în tot complexul ei și pentru interesul superior, va traduce în fapt aceia ce trebuia de mult...”.

Dar desamăgirile au venit pe rând și fie din graba plecării, fie din prea numeroase preocupări de cabinet, înfăptuirea a rămas pentru mai târziu...

Și zi după zi a trecut, odată cu guvernele, iar Statutul a suferit mici modificări, indicate de marele interes.

Cum intenția și disciplina acestui corp de elită a așteptat — după cum așteaptă și azi — zile mai bune și venirea unui nou titular în fruntea departamentului este o nouă speranță...

Dar care fi-va acel ce se va înălța până la înfăptuirea acestui deziderat?

Intrebare pe care timpul o va deslega.

O eră nouă avem credința că începe, odată cu noua ordine constituțională, și așezămintele fundamentale ale țării, vor, căpăta aspectul ce-l impune vremea.

Totul este chestie de bună voință și timp, iar magistratura își așteaptă rândul.

În disciplină și cuminența ei, conștientă de menirea ei în mecanismul statului, nu impune.

I-mi amintesc acum câți-va ani în urmă, când un mănunchi de înalți magistrați luaseră inițiativa unei „asociațiuni” a corpului, când se dăduse o întâlnire ia o veche monastire din Moldova, o intervenție din foruri superioare a făcut ca ideea să fie abandonată.

Aceasta însă nu înseamnă că s'a abdicat de la un drept, pe care dacă magistratura nu-l impune, îl dorește.

Am în față o parte din revistele cu propuneri de modificare semnate de înalți magistrați, cu autoritate în lumea judecătorească și din toate articolele cercetate, s'ar putea intruchipa un model de lege de organizare.

Relev articolele Domnului Consilier Titus Panu publicate în Ardealul Juridic No. 6 și 11 din 1929 și Dreptatea No. 6 din 1928 unde autorul, face un studiu amănunțit și de o valoare reală legii de organizare, precizând norme salutare ce ar trebui introduse.

Articole în aceeași materie, au fost publicate în Curierul Judiciar, prin autoritatea condeiului ilustrului Domn Consilier Eugen Petit dela Iași și articolele neobositului Traian Scriban dela Iași. Nu am de adăugat propunerilor arătate de cât dorința de a se asigura prin modificarea Legei de org. Judecătorească, complectă independență, avansarea pe loc mecanică și scoasă de sub influenți politice, urmând ca consiliul superior să lucreze în absența chiar a șefului Departamentului.

Politica nu are ce căuta în casa „Dreptății”.

Unile păreri — cred că nu vor avea darul să atingă susceptibilități ce sunt departe de sufletul meu — le împărtășesc însă, în ferma credință că vor rămâne scri se într'o revistă și fără pretenția de a fi un imbold accelerator modificării impuse de vreme și dorită de un corp întreg.

I. POSTULACHE

Cu privire la legea pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin legile de improprietărire, din 1929

Din expunerea de motive și desbaterile parlamentare cari au avut loc cu prilejul confecționării legii pentru reglementarea circulației pământurilor dobândite prin legile de improprietărire, din 1929, — rezultă cu evidență, că intențiunea legiuitorului a fost, de a acorda posibilitatea unei depline circulații a loturilor de improprietărire în sânul masei muncitorilor de pământ. — consacrand astfel principiul înstrăinării.

Consecvent acestui principiu, legiuitorul a desființat și formalitatea exercitărei dreptului de pretențiune al statului, prevăzută în legea din 1925 privitoare la înstrăinarea loturilor rurale, — formalitate care constituia un impediment șicanator în calea înstrăinărilor voluntare a acestor bunuri.

Acordând libertatea înstrăinării acestor pământuri, legea a avut în vedere și selecțiunea naturală a muncitorilor de pământ.

Totuși, pentru ca loturile de improprietărire să nu ajungă în mâinile speculanților și ale acelor cari nu se îndeletnicesc cu munca pământului, legiuitorul a înscris în art. 1 din menționata lege câteva condițiuni restrictive, — îngăduind facultatea de a dobândi asemenea loturi numai săteanului român muncitor de pământ și numai până la suprafața de 25 ha. de familie.

Exceptându-se înstrăinările voluntare permise de lege cu respectarea strictă a îngrădirilor prevăzute de art. 1, — loturile de improprietărire nu vor putea ieși din mâinile muncitorilor de pământ, de cât numai în cazul înzestrărilor (art. 1 al. a) și atunci când ele vor fi ipotecate Societăților de Credit agricol autorizate de stat. (art. 5).

Art. 5 al. I precizează, categoric, — că loturile de improprietărire nu vor putea fi ipotecate de cât Societăților de credit agricol anume autorizate de stat cari le vor putea cumpăra la licit. publică. — Legiuitorul a limitat dreptul de ipotecare a acestor bunuri, tocmai pentru motivul ca să nu ajungă, prin vânzările silite, în mâinile cămătarilor și ale Băncilor, cari pretind dobânzi uzurare. Aceasta rezultă din spiritul și litera legii.

Dar, pentru ca săteanul să-și poată găsi banii necesari exploatărei loturilor, cu dobânzi suportabile, legea a permis ipotecarea lor numai către Societățile de credit agricol autorizate de stat. — Ca o consecință, le-a permis posibilitatea de a cumpăra la licitație publică loturile asupra cărora au ipotecă, dar numai până la suprafața de 25 ha. și cu îndatorirea de a le vinde în condițiunile art. 1.

Pentru ocrotirea drepturilor decurgând din creanțele ipotecare ale numitelor Societăți de credit, legiuitorul a prevăzut (art. 5 al 3), că atunci când

e vorba de urmărirea silită a unui lot de împrietărire și când la prima licitație nu s'a putut face adjudecarea, întrucât prețul oferit n'a acoperit creanța ipotecară, la licitațiile următoare pământul urmărit v'a putea fi adjudecat asupra „oricărui cetățean român”.

Prin urmare, în ipoteza prevăzută de art. 5 al. 3 legea n'a mai impus îngrădirile prevăzute în art. 1 aplicabil în materia înstrăinărilor voluntare.

Precum am spus, această dispoziție a legiuitorului a izvorât, de sigur, dintr'un spirit de echitate, de a proteja drepturile numitelor instituțiuni, asigurându-le realizarea creanțelor lor: căci dacă s'ar fi cerut concurenților prezentați la licitație, condițiunile înscrise în art. 1 atunci drepturile acestor societăți ar fi fost, în bună parte, zădărnice.

CONST. DOLINESCU

Judecător, Trib. Tutova

R E C E N Z I I

PAUL NEGULESCU, *Tratat de drept administrativ român*, vol. II, partea I, 1930.

Ingândurarea grelelor clipe prin care trece lumea întreagă, marea criză financiară și economică, în cae se sbat toate națiunile și ale cărei efecte se resimt atât de dureros și în țara noastră, impasul din care de atâta vreme ne sbuciumăm să ieșim și în care se pare că ne afundăm mai rău, magicul cuvânt „reintrarea în normal”, care a format o bună bucată de vreme crezul oamenilor politici, și care pare azi complectamente părăsit, ca o haină ce nu este sortită să mai vadă gloria unei zile de sărbătoare, când să fie din nou întrebuințată, lupta disperată a Statului cu toate categoriile sociale, pentru a putea menține echilibrul moral și social, toate aceste împrejurări ale clipei de față au avut darul ca desprinzându-se din lumea realităților, să deștepte preocuparea oamenilor de știință.

Inchiși în laboratoarele lor, oamenii de știință sunt sclavii sftnicilor lor cei mai devotați, ai cărților scumpe ale bibliotecii lor. Curente de viață socială nu pătrund aici direct, prin lumina larg deschisă a ferestrelor; căci vitraliuri grele și opace împiedică această lumină pentru a o face să fie mai plăcută, mai caldă, mai sinceră și mai intimă. Realitatea vieții își formulează regulile sale abstracte după o lungă perioadă de experimentare, de verificare a normelor după care se rezolvă conflictele existente. Numai atunci când aceste reguli au devenit obiective și abstracte, pătrund în laboratorul științei și sunt supuse cercetării.

Din timp în timp însă, oamenii de știință sunt obligați să verifice realitățile vieții cu formulările abstracte pe care le cunoșc datele științei, spre a vedea dacă aceste date n'au rămas cu mult în urmă, față de evoluția înfăptuită, spre a le pune în curent cu ritmul nou al vieții.

De aceste preocupări, desigur, trebuie să fi fost inspirat d. Prof. Paul Negulescu, când a dat la iveală prima parte a volumului II din *Tratatul său de drept administrativ*. În fața profesorului chemat să explice organizarea administrativă a țării sale, se ridică o mare dificultate: nu este niciodată sigur că ar putea explica complect această organizare și mai ales nu este sigur că până ce va așterne aceste explicații în scris, ele nu vor rămâne vechi și neexacte. Asis-

tăm cu toții la noul flagel care s'a abătut asupra țării noastre: *mania legiferării*. De dimineață până seara, guvernele care se succed, își dispută dreptul la recunoștința țării, după numărul paginilor pe care le-au înseris în colecțiile de legi. Se legiferează mereu și în toate domeniile; viața legilor este însă cu totul efemeră: ele apar strălucitoare în zorii unei noi guvernări, pentru a apune odată cu guvernul care le-a dat ființă. Haosul administrativ este la apogeu.

Această situație influențează întreaga organizație a Statului, făcând-o să fie mult mai prejos de nevoile țării noastre și de chemarea sa. A examina organizarea administrativă a Statului, a critica legile existente și a propune alte soluții de îndreptare, este un lucru de prisos. Căci legile n'au decât o viață cu totul efemeră; ele sunt înlocuite cu o ușurință, care te uimește; ele nu aduc nimic cu dănele și pleacă fără a lăsa nici o urmă; ele nu sunt realitatea concretă a vieții transformate în formule abstracte; ele nu însumează expresia realizărilor înfăptuite de viața instituțiilor noastre. Copiate în întregime, ba chiar traduse pe deantregul, după modele la modă, franceze, engleze, germane, americane sau italiene, după cum autorul lor a studiat în vreuna din aceste țări, sau a trecut vreodată în călătorie de plăcere, ele devin haina nouă care se ajustează perfect, cu concursul voinței naționale, pe trupul țării noastre. Ce valoare mai are, în astfel de împrejurări, organizarea noastră administrativă? Poate fi ea un simplu episod în istoria administrației noastre? Unde sunt instituțiile locale care și-au creat o viață proprie, și care prin forța realității lor, prin puterea lor de expansiune, au creat în mod organic alte instituții mai mari, până la Statele de azi? Nu organizarea administrativă trebuie examinată și condamnată, căci ea n'are nici o vină. Trebuie să ne oprim o clipă, să privim lucrurile în față și să ne dăm seama de realitatea împrejurărilor prin care trecem. Este un rău fundamental în toată viața Statului nostru, rău ale cărei consecințe se resimt pretutindeni și mai ales în administrație. Este inutilă orice încercare de mai bine, dacă nu se cercetează cauzele acestui rău și nu se iau măsuri de îndreptare aici. Dela sine, atunci, consecințele răului, vor dispărea.

Acest gând îl preocupă pe profesorul Negulescu în clipa când se hotărăște să vorbească de organizarea administrativă a țării sale. El cercetează cauza adâncă, inițială, a situației de azi, după urma căreia suferă atât de mult administrația. Această cauză nu este prea greu de aflat și o spune dela început, fără înconjur și fără reticențe: *parlamentarismul și politicianismul*.

Organizația propusă de Montesquieu și bazată pe principiul separațiunii și a independenței puterilor, a fost astfel alcătuită, încât în cele mai multe țări a asigurat predominanța parlamentarismului asupra executivului și deci asupra administrației.

„Rezultatul acestor situațiuni se traduce prin domnia incompetenței.

„Politiciani fără pregătire, fără metodă de lucru, bazându-se numai pe încrederea captată a masselor, iau posturile de conducere și de răspundere.

„Administrațiunea, care, în mod tehnic, trebuie să satisfacă nevoile generale, este larg influențată de viața partidelor politice și directivele ei sunt date de cluburi.

„Dezastrul se vede: lipsa oricărui program de activitate aduce după sine o incoerență a activității Statului. De aici o scădere a prestigiului autorității, așa de fatală organismului de Stat; nepriceperea dă soluțiuni nepotrivite cu realitatea, lipsa de seriozitate, în studierea problemelor sociale, aduce măsuri pripite, cari nu dau nici o satisfacție intereselor generale; în orice caz nu constituiesc decât mijloace empirice, cari nu dau decât o soluție aparentă.

„Și toate acestea se datoresc regimului parlamentar și guvernelor de partid“.

Dar nu numai atât. Incompetența parlamentului a avut consecințe mult mai grave pentru viața Statului nostru.

S'a crezut că legea poate să facă totul, că supremația parlamentului n'are nici o limită și că poate transformă totul, pedeanregul, într'o singură clipă.

„La noi însă, oamenii politici din 1866, legănați de iluzii, au socotit că forțele reale și situațiunile istorice pot să nu fie ținute în seamă și că viața socială poate să fie reglementată de concepțiuni abstracte și de aceia, cu aceiaș ușurință de spirit, cu care, de altfel au procedat partidele radicale din mai toate țările, (*Bluntschli*, *La politique*, 372), ei încep, fără nici un studiu, să transforme însăși bazele fundamentale ale Statului, organizând regimul burgiez, fără să avem o burghezie românească.

„Or, burghezimea occidentală, este o clasă formată prin activitatea economică, o clasă ordonată, bazată pe muncă. Într'o asemenea clasă domină spiritul de răspundere, de datorie, de prevedere, de inițiativă, de economie, însușiri cari se câștigă prin experiență seculară. O asemenea clasă nu se poate improviza“ (1).

Această concepție greșită, această sfortare de a creia o burghezime românească, ne-a silit să neglijăm complectamente singura realitate socială în măsură să dea puterea de viață a țării noastre, clasa țărănească. Situația intolerabilă de azi e datorită acestui fapt. Prof. Negulescu o spune fără înconjur: „*Pentru o burghezime levantino-evee și mai apoi eveo-română, am făcut legi de protecțiunea unei industrii ce urma să se creeze, o industrie parazitară și care nu putea trăi decât din sacrificiul imens al colectivității.*

„*Uitând că țara românească este fundamental o țară țărănească, unde 7/8 din populațiunea dinainte de război era rurală, noi am lăsat pe bietul țaran și fără instrucțiune și fără apărare față de arendașii în mare parte levantino-eveei. Politicește, țaranul, nu avea drepturi, de aceia în Parlamentele dinainte de război nu vedem figurând adevărați reprezentanți ai țărănimii“ (p. 44).*

Rezultatul acestei concepții, datorit „plăgei partidelor politice“, se poate lesne constata. Situația de azi a țării nu-i datorită nici crizei economice generale, nici dezastrelor adus de război, decât într'o mică măsură; răul cel mare este datorit organizării noastre politice greșite, neconforme cu spiritul și cu natură vieții noastre de Stat.

Dar toată lumea este de acord în a critica organizarea noastră politică; toată lumea se plânge de incompetența parlamentului și de plaga politicianismului. Cu ce le înlocuești însă? A te mulțumi să critici, fără a pune ceva în schimb, fără a face operă de realizări pozitive, e prea puțin și ieftin lucru. D-l Negulescu își dă seama de acest lucru și preîntâmpină obiecțiunea. Se întreabă în primul rând dacă dictatura care-i la modă azi în Europa, e în măsură să soluționeze criza paralarmentarismului.

„Noi credem că guvernămintele despotice, în veacul al XX-lea, nu pot să remedieze viața socială, așa de bolnavă astăzi, după distrugerile din timpul războiului și după ruinele și mai mari ocazionate de politicianismul incompetent. Guvern despotice este soluțiunea cea mai simplistă. Oricine se poate crede îndrituit a-l înfăptui, mai ales cu încătușarea presei. Guvernarea fi-va oare în conformitate cu opinia publică? Dar atunci este nevoie de *libertatea presei*, căci această libertate este *sufragiul universal*, cu *titlul consultativ*, o excelentă instituțiune a timpurilor moderne.

„Noi socotim că remediul trebuie găsit în liberarea guvernului de tirania parlamentului și a partidelor politice, dându-i astfel posibilitatea de a se ocupa numai cu îndrumarea și controlul administrației intereselor generale; iar parlamentului, limitat cu atribuțiuni numai la legiferare, al-

1) p. 38—39.

cătuț din reprezentanții marilor interese naționale și din cei ai sufragiului universal, să i se oprească cu desăvârșire orice amestec în administrațiune“ (p. 9).

În acest scop D-sa propune modificarea legilor noastre fundamentale pe baza următoarelor principii:

a) Guvern numit de Rege, format din oameni competenți, răspunzător numai față de El;

b) Parlament unicameral compus: 1) dintr'un număr de deputați aleși prin sufragiul universal, câte unul de județ de pildă; 2) dintr'un număr de deputați, reprezentanți aleși ai marilor interese economice și ai intelectualității.

c) Consiliul de Stat, format din tehnicienii cei mai eminenți care să elaboreze proiecte, să facă studii, propuneri, etc.

Rolul acestui Parlament astfel organizat va fi foarte important.

El va trebui să se ocupe numai de legiferarea de interes general, de legile prin care se restrânge libertatea individuală și se pun noi sarcini cetățenilor; nu va trebui să se mai amestece de loc în administrație. Va avea totuși drept de control asupra ei. Abuzurile constatate vor fi discutate de Parlament și dacă acesta și le însușește, vor fi aduse la cunoștința Suveranului de Parlament, ca corp constituit, miniștrii fiind răspunzători, numai față de Suveran.

Odată aceste principii stabilite, administrația va intra de drept în rostul ei normal; prevăzută cu o serioasă organizare, în care recrutarea funcționarilor și pregătirea lor profesională joacă un rol hotărâtor, stabilindu-se o procedură administrativă unitară, având la bază documentațiunea administrativă și raționalizarea muncii, organizându-se un control serios, care să stimuleze voința în organizare prin sistemul recompenselor și să reprime abaterile prin severe și drepte măsuri disciplinare, fața întregă a administrației noastre se va schimba; vom intra în ritmul normal al evoluției vieții noastre, vom fi înlăturat orice haină străină de sufletul nostru, vom fi liberat neamul din tirania nestăpânită a cătușelor politicianismului, vom fi redat poporului nostru întreaga libertate de acțiune, reintronând munca și respectul meritului personal ca singura bază de selecționare, ca singurul mijloc de creare al elitelor sociale, conducătoarele și îndrumătoarele popoarelor.

Profesorul de drept public dela Universitatea din București privește lucrurile în lumina ree a realităților pe care le oferă viața. Nici o altă preocupare nu-i călăuzește gândul, făurit zi de zi, din suferințele și frământările vieții noastre. Nici o altă rază de interes străin nu turbură laboratoarele de muncă ale *Institutului de științe administrative*. Din adâncuri pătrunse de dorul de mai bine al acestui neam, din convingere sinceră că acesta este singurul remediu al clipei de față, pornește acest imn de chemare către o viață nouă, imn care se adresează mai ales tinerilor generații și nu putem stă o clipă la îndoială a crede că aceste cuvinte profetice vor găsi răsunet în inimile tuturor celor cari nu sunt întinați de pasiuni politice de partid, pentruca astfel să putem intra și noi în ritmul normal al vieții noastre de Stat.

* * *

Odată aceste principii puse în titlul II al lucrării se începe examinarea organelor și agenților administrației generale a Statului, consacrandu-se primul capitol pentru studiul *Domniei* în vechiul și actualul nostru drept. Căci din întreg trecutul nostru, instituția *Domniei* apare ca singurul element vrednic de atenție, în jurul căruia se înghebează viața de Stat. Examinarea acestei instituții se face la lumina actelor de ordin constituțional, a tratatelor și convențiilor, cari dobândesc o interpretare nouă, dotă la lumina principiilor istorice și a realității vieții publice din trecutul principatelor noastre.

Ce este caracteristic mai ales în această nouă interpre-

tare pe care o dă, este critica pe care o aduce, afirmației regretatului profesor C. Giurescu, că vechile hațișerifuri n'ar fi existat niciodată și că legenda existenței lor a fost creată de D. Cantemir, după care au făurit boierii un text pe care l'au dat delegaților ruși și austriaci, întruniți cu delegații turci la Râmnic, în 1774. Giurescu credea că Turcii ne-au cerut numai supunerea necondiționată, fără să ne fi recunoscut nici un drept.

Impotriva acestei afirmații se ridică d. Negulescu, care vine să dovedească cu o serie întreagă de argumente, existența hațișerifurilor și a drepturilor proprii ale Principatelor.

Această schiță a istoriei Domniei la noi este particular de interesantă, căci ne lămurește o serie întreagă de probleme, neglijate sau tratate în mod superficial. Ea ne redă o icoană fidelă a instituțiilor cari au lăsat urme durabile și ne zugrăvește în chip sugestiv starea economică și socială a Principatelor sub diferitele regimuri.

Dar secțiunea II-a a acestui capitol este cea mai interesantă, căci se ocupă de studiul regalității la noi, aducând în discuție o serie de probleme de mare actualitate și de o importanță covârșitoare. După ce arată modul de desemnare al Regelui, și caracterul regalității la noi, se ocupă de Moștenitorul Tronului. Condițiile stabilite pentru succesiunea la Tron, fiind fixate de Constituție, nu se poate concepe nici o schimbare a acestor condiții, fără modificarea Constituției. Bazat pe aceste principii, D-sa arată că *Moștenitorul Tronului nu poate renunța anticipat la succesiune sau să fie înlăturat de Rege, prin lege, mai înainte de a se deschide succesiunea Tronului*. Pentru aceasta trebuie o modificare a Constituției. Această afirmație este justificată cu precedente din viața Constituțională belgiană și întărită și de ordonanța regală franceză din 1717: „*Puisque les lois fondamentales de notre royaume, nous mettent dans une heureuse impuissance d'alien le domaine de notre couronne, nous faisons gloire de reconnaître qu'il nous est encore moins libre de disposer de notre couronne même*”. Această teorie a *devoluțiunii statutare* după care primul răscut din familia regală este *heres necesarius*, o găsește formulată de întreaga doctrină a veacului XV—XVII. La lumina acestor principii *examinează ultima renunțare la Tron la noi, pe care o declară nelegală, ca una ce n'a fost făcută prin modificarea Constituției*. Afirmația că Adunările legiuitoare din 1926 ar fi rămas totuși Adunări constituționale, chiar și după terminarea alcătuirii Constituției, până la sfârșitul legislației, este neexactă, ca una ce-i contrară atât principilor, cât și textelor clare ale Constituției.

Tot ca chestiuni importante, este locul să semnalăm discuția care o face asupra datei și efectului acceptării puterii regale de către Moștenitorul Tronului, asupra calității și condițiilor în care lucrează Regența, asupra titlului pe care trebuie să-l ia moștenitorul tronului când se deschide succesiunea în timpul minorității sale; de asemenea se arată toate greșelile făcute de Constituantul din 1923 în această privință, care a păstrat textele vechi corespunzătoare situației țării noastre de atunci, uitând să le pună în concordanță cu noua situație a țării.

Iată în scurte cuvinte, care este obiectul primei părți a vol. II al Tratatului de drept administrativ. O materie interesantă prin natura sa, devenită însă și mai interesantă prin modul de tratare, prin nouitatea interpretării, prin lumina particulară în care sunt așezate instituțiile. În întregul său, lucrarea se prezintă drept cel mai serios și solid piedestal al dreptului public la noi și înseamnă momentul creerii unei concepții noi, naționale, despre viitoarea noastră organizare.

G. ALEXIANU.

Profesor de drept public la Universitatea din Cernăuți.

ACTELE PREGĂTITOARE ÎN DREPTUL ADMINISTRATIV, de Richard Hutschneker, Avocat.

Primesc o broșură de 36 pagini, în care autorul se ocupă de actele premergătoare, numite acte preparatoare, care deschid calea actului administrativ și dau puțința realizării lui.

Autorul împarte actele preparatorii în a) acte de instrucțiune și b) acte consultative, între care cităm :

Rapoartele de numire în funcțiuni, de anchetă, avizele care premerg diferite acte ca, rapoartele Consiliului superior al magistraturii pentru transferarea magistraților supra numeri, etc., ultimele fiind avize administrative.

Nu știu dacă autorul știe că, pentru magistrați, sunt avize neprevăzute de lege, oculte, ex.: avizul politicianilor pentru transferarea unui magistrat neplăcut fiindcă e dărș și drept, transferare care se poate realiza cu anumite complicități răsplătite apoi (rușinoasă răsplată!) pentru servicii făcute politicianismului.

Actele de instrucțiune se subdivid în: a) acte care asigură mersul serviciilor și b) acte care procedează măsurile disciplinare, ex.: raportul de anchetă întocmit de magistratul delegat care precedează un act al Ministerului justiției. Probabil că d. Richard Hutschneker știe că, atunci când în contra unui magistrat sunt presiuni politice, în loc de inspector judecătoresc, se trimite spre cercetarea imputărilor către un procuror general, unia îndrăznind să manifesteze față de tendința de transferarea magistratului, deși asta nu e treaba lor, iar când nu constată nici un fapt, scriu alegațiuni vagi, foarte transparente, pentru a se vedea clar intențiuni ce nu servesc interesele justiției naționale a poporului.

Scopul actului preparator este ca să procure actului administrativ certitudinea că măsurile ce se iau sunt bazate pe legalitate, din care cauză omisiunea lui duce la nulitatea măsurilor luate.

Actul preparator nu constituie o deciziune producătoare de efecte juridice, el neavând decât caracterul unui raport de serviciu ce nu obligă la întocmirea actului activ, din care cauză nici nu e susceptibil de acțiune în contencios. Cu toate acestea, actul preparator are caracter executiv în sensul că organul administrativ nu-l poate modifica (vezi statutul funcț. publ.), ceiace constituie o garanție socială.

La pag. 14 autorul, ocupându-se de adjudecare, zice că ea nu constituie un act preparatoriu și că prezintă caracterul actului de autoritate ce precedează un act de gestiune (Jêze. vol. III, p. 280), deschizându-se calea acțiunii în contencios și dreptul de recurs când sunt lezate drepturile terților.

D-l Richard Hutschneker discută mai pe larg despre recursul în casare contra actelor preparatorii. La noi, Casația s'a pronunțat contra, cu asta însă, funcționarul, acolo unde politicianismul înfloarește, nu e apărat de loc. Dreptul de recurs ar tempera apucăturile de lup ale unor politicieni cari vor dărâma funcționarilor de caracter ce le stau ca stânca în cale. În țara unde fulmicotonul politic face exploziuni groaznice până și în magistratură, recursul în casație ar vindeca anumite plăgi care slujesc viața morală a poporului.

Viciile de formă ale actului preparator, formele esențiale și secundare, competența întocmirii actului preparator, desfășurarea lui, nepunerea în mișcare a acțiunii preparatorii și forma actului preparatoriu, sunt discutate de autor în mod perfect, cu trimiteri la doctrină și jurisprudență.

La capitolul „Desfășurarea actelor preparatorii” citesc despre „*comunicarea dosarului*” în materie de cercetări privind funcționarul învinuit. Acesta, în Franța, are dreptul să examineze piesele, să le combată. Legea pentru organizarea căilor ferate române prevede și ea asta. Numai pentru biata magistratură domină sistemul inchizitorial. Dosarul e secret, nu poți vedea constatarea magistratului anchetator, n'ai puțința să combați, să te aperi. Când magistratul e complet nevinovat, câte un procuror general scrie în rapoarte „se-

crete" alegațiunii vagi, fără a preciza „fapte" și unia nu-și pot stăpâni gândul de a muta pe vreun magistrat urât de politicieni, deși aceasta nu intră în atribuțiunile funcțiunii lor, iar, ceia ce e mai curios, în ministerul „Dreptății" s'au săvârșit acte care nesocotesc tocmai dreptatea și legea.

Un procuror general tipă la telefon către președintele tribunalului să pue în vedere unui judecător inamovibil, demu, drept, cinstit și corect, să se mute într'altă localitate, iar Ministerul „De Justiție" îi ținea isonul, trimitând magistratului adrese confidențiale (pe care, înainte de a le primi el, le cunoștea conținutul politicienii), să dea (de dragul cui?) cerere de mutare fără a indica nici funcția, nici locul.

O, tempora, o mores !!

Procurorul general, și Ministerul „de justiție" au stat la târg ilegal cu un magistrat inamovibil, spre a se transfera aiurea. Acesta, refuzând, ministerul, după „9 luni" dela o anchetă care a constituit o insultă adusă și magistratului și judecătoriei, îi aplică magistratului complect nevinovat o „prevenire", pe baza căreia, *contrar prevederilor legii de organizare judecătorească*, a fost citat conform art. 139 al. II, în fața Consiliului superior al magistraturii, care a respins anumite pretențiuni de transferare.

Consiliul superior al magistraturii i se cuvine slavă și laude!

În atitudini ca cele mai sus expuse, comunicarea dosarului și dreptul de recurs sunt cerute de nevoia spulberării tuturor nedreptăților.

Lucrarea d-lui avocat Richard Hutschnecher-Iași, e interesantă și foarte utilă cercetătorului asupra diverselor aspecte ale actelor pregătitoare în dreptul administrativ.

Iași, 9 Noembrie 1929.

TRAIAN R. SCRIBAN.

CURTEA DE APEL IAȘI S. I.

Audiența dela 14 Februarie 1930

Președenția D-lui D. VOLANSCHI, Prim-Președint

Apelant: D. Sandru prin Dl. av. Florin Sion

Intervenient: H. Braunstein prin Dl. av. Laurențiu Pilat

Intimat: I. Curaru prin Dnii. av. I. Ax'nte și I. Ionescu

Decizia No. 12

Art. 1713 c. civ. Tranzacție. Act nul. Mențiune expresă ori cunoștință de fapt. Echivalență. Neaplicarea dispozițiilor art. 1190 c. civ.

Conf. art. 1713 c. civ. tranzacțiunea se poate anula când este făcută pentru executarea unui titlu nul cu excepția când se face mențiune expresă despre nulitate.

Dispozițiile art. 1190 cod. civ. dela actele confirmative nu sunt cerute în atare tranzacțiuni.

Cunoștința de fapt a motivelor de nulitate a actului asupra cărui se tranzige înlătură aplicatiunea art. 1713 și posibilitatea cererii anulării tranzacțiunii.

Curtea,

Având în vedere că potrivit art. 1713 c. civ. tranzacțiunea se poate atacă când este făcută pentru executarea unui titlu nul, și ca excepție la acest principiu, acelaș articol admite un temperament, o excepție pentru cazul când părțile ar fi tratat expres despre nulitate.

Că tranzacțiunea având de scop curmarea unui litigiu prezent, presupune un examen amănunțit, riguros și prealabil a tuturor drepturilor contestate, iar din termenii pe care îi întrebuițează, din felul cum este redactată tranzacțiunea pe care o invoacă I. Curariu, se stabilește până la evidență, că actul, în specie actele din 1914 și 1918 asu-

pra cărora părțile au înțeles să tranzige și nulitățile de care ar fi fost susceptibile, erau cunoscute de părți, astfel că tranzigând acestea au voit să consfințească dreptul indoelnic pus în contestație și să înlătura nulitatea acestor acte, asupra cărora s'a căzut astfel de acord, cu atât mai mult cu cât dispozițiunile dela actele confirmative și formalitățile pe care legea le cere pentru existența unor asemenea acte, n'ar putea fi întinse pe cale de analogie și la tranzacții.

Pentru aceste motive Curtea, respinge apelurile etc.

(ss) *D. Volanschi, C. A. Gorgos, G. Volenti.*

NOTA. — 1. — Una din chestiunile cercetate de decizia de mai sus a Curții de Iași, prezidată de „Primul Președinte dela Iași" — d-l *D. Volanschi*, poartă asupra „tranzacțiunii", materie care interesează tot mai profund viața și în deosebi, față cu ritmul accelerat al vremurilor de azi. Dealtfel, materia aceeaș este și cea mai incomplet și nereușit redactată, — legiuitorul francez fiind lipsit de îndrumarea prețioasă a inspiratorului său constant în materia obligațiunilor — *Pothier*. — Din aceste considerații, vom căuta a stărui ceva mai mult asupra cercetării de față.

2. — Articolele 1704 și 1705 civ. rom., reproduc în totul dispoziția art. 2044 c. civ. fr. — care și el, adoptă definiția dată de *Domat*: „Tranzacția este un contract prin care părțile termină un proces început, sau preîntâmpină un proces ce poate să nască..."

Cu privire la definiția aceasta, autorii ridică o critică aspră, pe considerația insuficienței ei.

Pentru a ajunge la o mai exactă definițiune și precizare a câmpului acestei instituții, este însă necesar mai întâi să *delimităm orbita instituției* în sine; și apoi să analizăm *natura ei juridică*.

1. Delimitarea câmpului instituției

În adevăr, ființează în legislația noastră și alte instituții care se apropie mult de tranzacție, fără însă a se contopi între ele.

3. — Astfel, tranzacția *diferă de achiesare, dezistare*:

În art. 260 pr. civ. se prevede: „*O pricină se stinge când prigonitoarele părți, capabile de a dispune de drepturile lor, prin act scris, declară că nu mai au nici o pretenție una în contra alteia și cer stingerea pricinii*".

„Părțile vor putea asemenea, cere ca judecata sa treacă în dispozițiunea hotărârii, care dispune închiderea dosarului și stingerea procesului, cuprinsul învoelilor.

„Dacă reclamantul singur se înfățișează și declară că se lasă de proces, judecata va încuviința închiderea procesului, fără împiedicarea despăgubirilor pentru pagubele ce va fi putut cauza părții lui.

„In acest caz, reclamantul poate porni un nou proces, dacă dreptul său nu s'a prescris".

Se poate așa dar, ca stingerea unui litigiu să se facă nu numai pe bază de concesiuni reciproce, ale ambelor părți, dar se poate ca numai una din părți să se prezinte și fie că este vorba de însuși reclamantul (apelantul, etc.), să retragă pur și simplu acțiunea făcută — *dezistarea*.

Aceasta conduce la închiderea dosarului și se produce chiar peste declarația de acceptare a adversarului; fără însă să împiedice prin aceasta dreptul adversarului de a solicita judecătorește ulterior despăgubiri pentru pagubele ce i se vor fi cauzat; după

cum nu împiedică și pe dezistat de a readuce conflictul de drepturi în justiție pe calea unui nou proces, dacă mai este posibil din punct de vedere juridic.

Prin dezistare deci, efectul se repercutează extinctiv numai asupra instanței, necum și la fondul de drepturi în sine.

4. — Se întâmplă uneori, că partea recunoaște „*de plano*” pretențiile ce s'au formulat în potrivă-i; și această instituție, denumită „*achiesare*”, conduce la închiderea judecății și apărarea părții adverse de a mai produce probe, iar judecătorului ca să mai arbitreze; dar achiesarea se deosebește fundamental de tranzacție: căci la aceasta din urmă stingerea conflictului se face pe bază de sacrificii ale ambelor părți, iar nu numai pe baza simplei recunoașteri în plin a uneia din părți, ca la achiesare.

5. — Și tranzacția se deosebește chiar de *compromis*.

Părțile pot, în adevăr, pentru considerații de administrare mai rapidă a judecății, economie de speze procesuale, etc. să convină ca să fie judecate de magistrați aleși, la care să precumpănească înțelegerea mai aplicată a vieții comerciale și care să filtreze conflictul prin prizma mai colorată a buneii credințe și uzanțelor din anumite împrejurări de viață specifice conflictului de drepturi, etc. și convenția aceasta, perfect valabilă, conduce la *judecata de arbitri* permisă de legiuitorul nostru în formele prevăzute de c. IV din procedura civilă (art. 339—371 pr. civ.) pe baza unei înțelegeri exprese — *compromisul*.

Iată ce spune, între altele și legea de procedură în această privință:

Art. 339 pr. civ.: „*Persoanele care au liberul exercițiu al drepturilor lor vor putea să reguleze prin arbitrii judecata pricinilor lor.*”

Art. 340 pr. civ.: „*Nu vor putea fi supuse la arbitri chestiunile de stare civilă, despărțenie și toate drepturile asupra cărora legea nu permite a se face tranzacție.*”

Art. 341 pr. civ.: „*Arbitrii se vor numi de către părți prin act în scris, autentificat.*”

Art. 342 pr. civ.: „*Compromisul, sau actul prin care se numesc arbitrii va arăta, sub pedeapsă de nulitate, numele arbitrilor și contestațiile născute, sau ce s'ar putea naște.*”

Compromisul duce la investirea cu judecata a altor judecători—aleși; stinge numai instanța dreptului comun, necum diferendul în sine, după cum face tranzacția.

6.—Și încă diferă și de *ratificare*—(confirmațiune) de care vorbește art. 1190 c. civ.: „*Actul de confirmațiune a unei obligații în contra căreia legea admite acțiunea în nulitate, nu este valabil decât atunci când prevede obiectul, cauza și natura obligației și când face mențiune de motivul acțiunii în nulitate, precum și despre intențiunea de a repara viciul pe care se întemeia acea acțiune*” și care apare ca un act unilateral, supus la certe condiții de formă; și fără a pivota în jurul ideii specifice din convenția tranzacțională—a sacrificiilor (concesiilor) reciproce.

Totuși, cele mai adeseori, însăși tranzacția se mărginește la o confirmațiune de obligație anulabilă (1).

1) Doctrina și jurisprudența noastră convin a vedea că în tranzacție este suficientă menționarea cunoștiinței nulității, fără a fi nevoie de specificarea mențiunilor din art. 1190 c. civ.: Cas. rom. 1905 în D. Alexandresco, X. pag. 224.

II. Natură juridică a tranzacției

7. — Tranzacția prezintă o structură juridică specifică:

1. Este o *convenție* cu un obiectiv propriu, — acela de a termina contestațiile pe care două, sau mai multe părți, le produc asupra unor drepturi; și pe care considerându-le *îndoelnice*, se hotărăsc a le sfârși, făcând pentru aceasta fiecare concesiile asupra drepturilor puse în discuțiune; și este o convenție consensuală, comutativă, etc.

2. Este o convenție de o *natură juridică specifică*:

a) este *declarativă de drepturi*; iar nu *translativă de drepturi*, după natura obișnuită a convențiilor în genere.

b) este, oarecum, încheiată „*intuitu personae*”.

c) și chiar *indivizibilă*;

d) *similară unei sentințe neapelabile*; adică producătoare a unei autorități analoagă cu aceea din 1201 c. civ. de lucru judecat, creiând o excepție asemănătoare „*exceptio litis per transactionem finitae*”; fără însă a îmbrăca caracterul de ordine publică al excepției lucrului judecat.

III. Definiția

8. — Cumulând caracterele înșiruite mai sus, am ajunge la o definiție care ar funda tranzacția pe aceste idei principale:

a) *Convenție asupra unor conflicte prezente, ori posibile.*

b) *de drepturi îndoelnice.*

c) *încheiată pe bază de concesi reciproc.*

9. — Acest întreit fundament însă nu trebuie privit cu o rigiditate absolută, căci ar fi incompatibil cu natura vieții juridice în sine, și ca atare, câtă a vedea că ar putea fi obiect de tranzacție nu numai conflictul în sine și *îndoiala asupra valorii dreptului*, dar chiar numai aprecierea rumoarei publice pe care ar suscita-o un *eventual conflict*; după cum, încă nici elementul concesiilor reciproce nu câtă a satisface unei considerări de perfectă echivalență între sacrificiile reciproce ce se fac (2).

IV. Condițiile stăpânitoare ale tranzacției

10. — Se impune de caracterele juridice trasate mai sus:

I. *Ca formă*:

Tranzacției devin aplicabile, în genere, normele dreptului comun stăpânitoare ale *convențiilor sinalagmatice*.

Ca atare, se poate forma autentic, sau prin act sub semnătură privată — ca „*instrumentum probationis*”.

În acest din urmă caz, cerința „*dublului exemplar*” prevăzută de art. 1179 c. civ. apare de rigoare, în atâta cât interesul contrar apare pentru mai multe părți...

11. — Este aci locul de a reliefa totuși o dispoziție specială a art. 1705 civ. rom. care prevede cu termeni energici că tranzacția „*trebuie*” să fie constatată prin act scris.

Este însă admis că repetarea aceasta în art. 1705 a unui principiu general al obligațiilor în genere, nu este făcută din intențiunea de a transforma tranzacția

2) *Baudry Lacantinerie et Wahl*, Transaction, no. 1205; *Guillouard*, no. 10; etc.

în act solem. ci numai de a sublinia ideea că tranzacția cată a fi formată prin act scris chiar pentru litigii sau valori inferioare sumei de 150 lei vechi.

Ar fi locul a uni la această și tendința legiuitorului de a definitivă închiderea pretențiilor și nu a mai da posibilitate de discuție chiar asupra tranzacției și a ridica proces, pe proces.

12. — De aci se trage controversa însăși a chestiunii de a se ști dacă, în asemenea caz, dovada cu martori este, ori nu, admisibilă pentru dovedirea tranzacțiilor pentru cazul excepțional, al *existenței începutului de dovadă scrisă* — art. 1197 c. civ. r., — sau al *cazului de forță majoră*. — art. 1198 civ. r.

Totuși, se conde în genere, la admisibilitatea probei testimoniale, prezumții, în atare cazuri (3).

13. — Nimic însă nu împiedică ca tranzacția să fie făcută verbal. Cu privire la probă însă, chestiunea reîntră în domeniul de mai sus al dreptului. Se va putea însă dovedi prin interogator, jurământ, fără nici un început de dovadă scrisă.

14. — In ce privește tranzacțiile vieții comerciale, încă se discută dacă devin aplicabile toate probele, nelimitat; sau tranzacția se va regula după criteriul *unic* dat de condica civilă? Și se admite în genere, că pentru atare tranzacții, dovada se va face conform cu dreptul comercial care le stăpânește.

15. — Intre alte chestiuni, se mai decide că spre a putea forma pentru altul o tranzacțiune, este nevoie de o imputernicire specială din partea acestuia; dar atunci însă, când este numai locul ca un mandatar să prezinte în justiție, o tranzacție încheiată de titularul dreptului, o procură generală, ori de administrație, este suficientă (4).

Ca fond

16. — Tranzacția impune, în ce privește *consimțământul*, cât și în ce privește *capacitatea*; condițiunile de fond necesare ori cărui contract sinalgmatic, în care, pe bază de înstreinare ori renunțare la un drept, ari parte din drepturi, se fixează acordul de voințe.

17. — Cu toate acestea, natura specifică a tranzacției, impune texte pe care urmează să le punem puțin în lumină.

Astfel, cu privire la consimțământul în sine și mai precis, privitor la elementele esențiale ale formării convenției tranzacționale, legiuitorul atacând o latură a așa numitelor vicii de consimțământ, nu scoate tranzacția de sub regimul comun al viciilor de consimțământ cunoscute: eroare, dol și violență, ci vor rămâne locul comun de inspirație și în verificarea tranzacției.

În articolul 1712 civ. r., „*Este admisibilă acțiunea de nulitate contra unei tranzacțiuni pentru eroarea asupra persoanei sau obiectului în proces*“. Se face o repetare incompletă care se va întregi, așa dar, cu normele dreptului comun, iar în ce privește sancțiunea — conducând la o *nulitate relativă* :

a) *eroarea asupra persoanei*; se vor ridica aci și dispozițiile art. 954 civ. r., după care, eroarea asupra persoanei ar urma să conducă la nulitate numai când „*considerațiunea persoanei este cauza principală pentru care s'a făcut convențiunea*“, caracter care se menține, cu toată tăcerea art. 1712 și la tranzacție, grație naturei sale juridice de care am vorbit.

18. — Când însă, chiar în tranzacțiune, apare specific, că considerațiunea persoanei nu era de loc *determinantă*, eroarea asupra persoanei nu ar mai îndruma la anulare (5).

Practica nu prea intensifică paragraful exemplilor, chestia punându-se prea rar, cu privire la această chestiune; dar autorii dau următorul exemplu sugestiv, de tranzigere făcută de o persoană în vederea calității sale de moștenitor, calitate care se constată că nu o avea în realitate.

19. — Când se întâmplă că eroarea cade asupra *identității fizice a persoanei*, luând de ex. pe X drept Y, autorii sunt de acord a vedea însă o nulitate absolută, care trăește pe deasupra dispozițiilor art. 1712 civ. și se fundează pe o eroare asupra cauzei tranzacției (6).

20. — b) *Eroare asupra obiectului*. Consecvent cu norma de mai sus, și complectarea art. 1712 cu disp. art. 954 civ. rom., numai *eroarea substanțială* va conduce la *nulitatea tranzacției*, adică atunci când eroarea va cade asupra substanței obiectului, considerând „*substanța*“ după lămuririle care se dau la sediul acestei materii.

Va fi deci eroare asupra obiectului, când tranzijând asupra unui accident de muncă, se constată că nu-i incumbă răspunderea, etc. (7).

21. — Nu este însă locul la aplicațiunea acestor principii când eroarea ar cădea asupra însuși a bunului — „*in ipso corpore rei*“; căci în acest caz ne aflăm în fața unei nulități absolute care trăește pe baza altor principii, așa ca și la eroarea asupra identității de persoană.

22. — c. *Eroare asupra naturei juridice*. Legiuirea mamă, prin dispoziția expresă a art. 2052 par. 2 civ. fr. dispune: text care nu a fost reproduș în codul nostru. —

„*Elles (tranzacțiile) ne peuvent être attaqués pour cause de droit, ni...*“ excludând astfel eroarea de drept dintre cauzele de anulare ale tranzacțiilor.

La noi, față cu eliminarea produsă, nu mai poate fi nici o discuție; iar tranzacțiile pot fi anulate fie pentru o eroare de fapt, fie pentru o eroare de drept (8).

În Franța, unde convențiile în genere se pot anula chiar pentru eroarea de drept se justifică dispoziția de mai sus a legii, pe considerația stărei de fapt și aceia *quod plerumque fit*, că tranzacțiile, în genere, fiind concluse cu ajutorul practicienilor, se prezumă, fără posibilitate de dovadă contrară, că o atare eroare n'a avut loc. Justificările măsurii legale sunt însă în mod variu susținute de autori, ca și de lucrările preparatorii ale codului francez (9).

Din jurisprudența franceză chiar, luăm exemplul următor, de eroare de drept: când eroarea poartă asupra naționalității și consecințelor (10).

23. — Se înțelege însă dela sine, că eroarea de drept nu poate fi extinsă până a se putea invoca chiar neștiința *legilor de ordine publică*, căci, „*nemo censetur ignorare legem*“.

5) D. Alexandresco, în *Dreptul* din 1910, no. 20, pag. 158, nota 12 cu trimetere și la jurisprudența din *Dreptul*, 1905, no. 7.

6) Baudry Lacantinerie et A. Wahl, XXVII, no. 1245.

7) În Baudry et Wahl, no. 1246.

8) C. Iași, *Dreptul*, 1926 no. 41.

9) Vezi Baudry et Wahl, *Transaction*, no. 1257.

10) Baudry et Wahl, loc. cit. no. 1258; Cas. fr. D. 95. 1. 17; S. 95. 1. 505.

3) D. Alexandresco, Cas. rom. s. II în *Dreptul*, 1925, no. 27.

4) Cas. rom. s. II în *Dreptul*, 1925, no. 27, pag. 222

Aşa de pildă: caracterul național al proprietății imobiliare în România; etc.

Cu privire la capacitate

24. — Art. 1706 civ. rom. dispune: „Tranzacție pot face numai acei ce pot dispune de obiectul cuprins în ea“.

„Acei ce nu pot dispune de obiectul cuprins în tranzacție nu pot însă tranzige decât în formele stabilite de legi speciale“. Ca atare, minorul; (și legiuitorul arată care sunt persoanele care nu pot tranzige și care sunt formele de tranzigere pentru aceste persoane după cum, de exemplu, art. 413 civ. rom. ne arată modalitățile facerii unei tranzacțiuni privind interesele minorilor). Iar în ce privește emancipatul, în limita actelor pe care le poate încheia, el poate face tranzacție.

Legiuitorul declară încă incapabil de a tranzige pe minorul care a ajuns la majorat, — de a forma „orice“ fel de convențiune — cu fostul său tutore, dacă nu a trecut o lună dela desfiacerea definitivă a tutorelui; etc. (11).

Cu privire la obiect și cauză

25. — Intrunind aci, laolaltă, aceste două elemente esențiale pentru validitatea oricărei convențiuni (art. 948 civ. r.) din considerația principiului admis pentru convențiile sinalagmatice, de confundare ale lor în sensul cunoscut, că obiectul unei obligații este cauza celeilalte, câtă a sublinia că sub acest punct de vedere tranzacția intră deplin în normele generale, ale dreptului comun, adică să fie posibil, licit, etc. art. 962 și urm. c. civ.; 966 și urm. c. civ.

Se va ține însă seama, că natura specifică a tranzacției impune existența *drepturilor neîndoelnice*, ca obiect și cauză a tranzacției.

26. — Lipsa completă de incertitudine asupra unui drept, nu ar conduce la nulitatea tranzacției.

Astfel tranzacțiunea încheiată privitoare la donațiunea făcută prin acte între vii de către persoane care ar avea descendenți existenți în momentul facerii darului; în considerația revocabilității de drept a donației prin survenire de copil ulterior donațiunii, ar fi o tranzacție lipsită de cauză, din lipsa de drept îndoelnic, fiind că nu poate forma îndoială în drept, că potrivit art. 836 c. civ. numai donațiile făcute de persoane care n'au copii în momentul facerii lor, sunt revocabile în cazul survenirei de copii.

27. — Se susține că îndoiala ar căta să fie apreciată sub unghiul înțelegerii pe care l-au considerat părțile. (12).

28. — Motivul unei convenții este diferit de cauză și sub acest raport, se aplică și la tranzacție toate cele spuse la materia dreptului comun. Eroarea asu-

pra motivelor ar forma cauză de anulare când părțile le considerase ca condiție esențială (13).

Efectele tranzacțiilor

29. — Nu am putea mai bine rezuma efectele tranzacțiilor, care de altfel ar pivota și în jurul normelor dreptului comun, decât ținând seama de o împătrită considerație pe care o aruncă, în mod special legiuitorul, la baza tranzacțiilor, și anume:

1. *Efectul extincțiv și relativ* al tranzacției, turnat de legiuitor în acea expresivă autoritate irefragabilă pe care i-o acordă, prin asimilarea tranzacției în art. 1711 civ. r. cu o sentință neapelabilă, „Tranzacțiunile au între părțile contractante puterea unei sentințe neapelabile“, art. 1711 civ.

Legiuitorul repetă și aci preocuparea-i de a realiza astfel întreg prestigiul instituției acesteia, chemată de a fiinta ca o instituție de:

a) *definitivă stingere* a litigiilor astfel închise.

30. — Expresia, de „*Sentință neapelabilă*“ dată de legiuitor acestei idei, dacă este pe de o parte *inexactă* și *inutilă*, trebuie însă să recunoaștem că este bogată în consecințe.

În adevăr, este *inexactă*, căci:

Atât din punct de vedere al *împrejurărilor* în care naște tranzacția, și în care se produce hotărârea judecătorească, diferența este evidentă: una (hotărârea) cerând neapărata legare a unei instanțe judiciare cu o judecată a unui litigiu, pe când tranzacția poate interveni chiar mai înainte de angajarea oricărui litigiu.

Ele diferă prin *natura* lor: în hotărâre arbitrează terți; pe când în tranzacție părțile convin; hotărârea este susceptibilă numai de reformare (retractare), în total, sau în parte; iar tranzacția poate fi interpretată, anulată, dar anulată numai în totalitatea ei, etc.

31. — Expresia întrebuițată de art. 1711 civ. r. este și *inutilă* după cum recunoaște și *M. Cantacuzino*, întrucât efectul ei estincțiv și forța-i de a se evita readucerea în discuția instanțelor a litigiului astfel stins, se naște din însăși obligația în sine luată de părți prin tranzacție și efectul ei direct; iar localizarea efectului estincțiv al tranzacției — relativitatea, ar decurge din natura contractuală a tranzacției (14).

32. — b) Formula întrebuițată de art. 1711 civ. r. este totuși expresivă și subliniază pe lângă efectul estincțiv, care acordă părții cu ocazia reiterării litigiului, o „*exceptio litis per transactionem finitae*“, și un principiu de *relativitate*, în sensul că excepția nu poate fi opusă de cât după analogia autorității lucrului judecat, numai părților între care a intervenit tranzacția.

33. — Ca și excepția lucrului judecat, și excepția lucrului tranzigat, nu se poate opune însă direct înaintea Inaltei Curți de Casație.

34. — Și s'a judecat încă că tranzacția nu se poate anula pe calea intervenției în alt proces (15).

Efectul declarativ al tranzacției

35. — Este și acesta, o consecință a brocardului întrebuițat în art. 1711 c. civ. care asimilează tranzacția, cu o hotărâre judecătorească, care, prin natura lor, sunt declarative de drepturi.

Consecința această însă ridică o profundă sciziune între autori și creiază o vie controversă, căci nu toți

11) *D. Alexandresco*, subliniază aci deosebirea ce ar urma să se observe între „*capacitatea*“ și „*puterea*“ de a tranzige. Incapacitatea ar conduce la o *nulitate relativă*, art. 952 c. civ.; pe când puterea de a tranzige pentru altul ar conduce la o nulitate absolută.

Se controversază însă chestiunea de a se ști dacă principiul de mai sus al nulității relative se aplică și în cazul incapacității de drept public — St. it. comună, etc.

Vezi *D. Alexandresco*, X, 203, no. 4, 5 și 6 cu trimeteri și la *jurisprudența română, Curierul Judiciar*, 1900, no. 53, etc.

12) *Baudry et Wahl*, loc. cit., no. 1202, cu trimeteri, între care și *Cas. fr.* 1895 în *D.* 97. 1. 175.

13) În acest sens, *C. Iași, Dreptul*, 1926 no. 41.

14) *M. Cantacuzino*, pag. 668.

15) *C. București I*, în *Dreptul* 1915 no. 51.

autorii și instanțele judiciare sunt de acord asupra ei, sau a întinderii ce urmează a i se da.

36. — Intre consecințele efectului declarativ al tranzacțiilor am putea enumera:

a) Tranzacția exclude obligația de garanție, garanție (16) care este totuși de rigoare în toate convențiile sinalagmatice, născând din ideea de contra echivalent, și care ar urma să dăinuiească și pentru tranzacție, ca convenție sinalagmatică ce este.

37. — Totuși atunci când tranzacția este din cadrul recunoașterii, în parte, a drepturilor reciproce, asupra cărora se face tranzacția, și când tranzacția cuprinde clauze translativă, doctrina și jurisprudența convin a face loc dreptului comun și efectului atributiv al convențiilor în genere, cu obligația de garanțare al existenței, cuprinsului, etc. al bunului transmis prin tranzacție.

În adevăr, este o profundă diferență între cazul când părțile își recunosc din drepturile și întinderea lor asupra unor bunuri, fie ele chiar proprietăți imobiliare, pe care de dețin și asupra cărora poartă litigiul, și între cazul când ca contra echivalent în tranzacție o parte transferă proprietatea unui bun, altul, decât acela asupra căreia purta litigiul. În acest caz obligația de a garanta existența bunului dat deoparte, rămâne integrală, trăind peste fibrele în sine ale recunoașterii drepturilor litigioase și îndoelniciei ale tranzacției (17).

38. — b) Tranzacția exclude nevoia transcripțiunii, în materiile drepturilor imobiliare, pentru aceleași considerații pe care le-am examinat mai sus (18).

Și iarăși, și aci, se face distincția clauzelor de prestație nelitigioasă, adică de bunuri altele, asupra cărora nu purta litigiul, care rămân supuse în totul dreptului comun.

39. — c) Nu poate constitui un just titlu, pentru a conduce la prescripțiune în conformitate cu dispozițiile art. 1895, 1897 civ. rom.

Efecte născând din natura strict interpretativă a tranzacției

40. — Aci se subsemnează variele dispozițiuni cuprinse în articolele 1709 (a) *Tranzacțiunile se mărginesc numai la obiectul lor*; (b) *renunțarea, făcută în toate pretențiile și acțiunile, cuprinde numai aceea ce se raportează la pricinile asupra cărora a urmat tranzacțiunea*.

1710 (c) *Tranzacțiunea nu se întinde decât asupra pricinii de care tratează, fie intențiunea părților manifestată prin expresiuni speciale sau generale*;

(d) *ori rezultă ea ca o consecință numai din ceea ce s'a spus expres*.

Aceste articole, completate cu disp. art. 977 și urm. c. civ. formează regulile de interpretare ale tranzacțiilor, reliefându-se însă principiul de strictă interpretare a tranzacției.

16) Asupra „garanției” ne rezervăm dreptul de a publica altă dată un studiu de ansamblu asupra garanției în toate actele vieții juridice.

17) Colin et Capitant, II pag. 726; D. 94. 2. 287; S. 94. 2. 9; M. Cantacuzino, pag. 669.

18) Pro: D. Alexandresco, X, pag. 210 text și nota 2 cu trimeteri la doctrină și jurisprudență, inclusiv C. București, Dreptul, 1884 no. 20; Contra: M. Cantacuzino, pag. 669; T. Huc. XII, 524; etc.

Asupra efectelor însă vom reveni în un capitol final al acestei cercetări.

41. — Asigurarea efectelor tranzacțiunii, stă de asemenea în locul comun de aducere la îndeplinire a tuturor convențiilor în genere. Dar legiuitorul, prin o repetare inutilă a dispozițiilor art. 1066 și urm. c. civ. rom., are grijă de a mai adăugi și oarecari norme privind clauza penală în tranzacții:

Art. 1708 civ. r. *„In tranzacțiune se poate stipula o penalitate în contra celui ce nu se va ține de dânsa”* ridicând la suprafață astfel toate acele edicte de legiuitor la clauza penală în obligații, și anume:

Că nulitatea obligației principale atrage pe a clauzei penale, fără a fi valabilă și reciproca acestei norme; — art. 1067 — ;

Că în caz de neexecutare, creditorul are facultatea a legerei executării, obligației, ori a clauzei penale — art. 1068 civ. —; fără a se putea cere ambele, afară numai dacă penalitatea ar fi fost prevăzută chiar numai pentru faptul întârzierii pusă în executare; și că clauza penală ar fi o compensație a daunelor interese rezultând din neexecutare.

49. — Se controversează chestiunea de a se ști dacă tranzacția, care este asimilată în privința efectelor cu o hotărâre definitivă, este, ori nu, susceptibilă de condiționarea ei rezolutorie (19). Totuși ținând seamă de natura ei, comutativă și care este supusă tuturor normelor stăpânitoare ale contractelor în genere, etc., socotim că o atare condiție rezolutorie este admisibilă chiar la tranzacție.

43. — Sanctiunea, ar fi fost mai nimerit să fie abandonată aplicabilității normelor de drept comun în genere, avându-se a se distinge între cazurile de nulitate absolută, ca în cazul lipsei complete de consimțământ, pentru obiect ilicit (20), etc.;

și cazurile nulității relative, ca atunci când există un consimțământ viciat, etc.

Legiuitorul pune ca normă generală — am putea spune — principiul anulabilității tranzacțiilor și se ocupă aci, la tranzacție, de acestea, înșiruind astfel cazurile de anulabilitate ale tranzacțiilor.

44. — Cauzele sunt limitativ prevăzute de art. 1712—1716.

45. — Jurisprudența română, prin deciziile Casăției noastre, de pe la 1878, 1885 (21), ca și Curtea de Iași I, au mai spus că nulitatea se poate cere numai pe cale principală (22). Este însă admis astăzi și de instanțele judecătorești, că nulitatea tranzacției se poate opune și pe cale incidentală, ca mijloc de apărare (23).

Cazurile de anulare, prevăzute de legiuitor cu privire la tranzacții, sunt:

19) Cas. Roma, Foro italiano, 1922. I, 55, după soluția din P. R. 1922, III, 117 și nota I. N. Fințescu și cu trimeteri la jurisprudența contrară a Cas. Florența din 4 Martie 1912, Rep. 1912, Transazione, no. 10 și Cas. Torino, 25 Aprilie 1921, Foro. Rep. 1911, no. 2.

20) Tranzacția nu ar putea să se încheie pentru jocuri de bursă, jocuri de noroc, vezi în P. R. 1926, III, 105, cu nota D. Alexandresco. Legiuitorul are grija a prevedea în art. 1707 civ. r. că tranzacția asupra daunelor (acțiuni civile) derivând din o infracțiune este valabilă.

21) Cas. Iași, Bulet. I, 1878 pg. 127 și Bulet. 1888 pg. 1045 în D. Alexandresco, X, pg. 219 nota 6.

22) C. Iași, I, P. Rom. 1922, II, 165; Cas. rom. I, 325/94 Rep. Hamangiu, 1711 no. 4.

23) Cas. rom. I, Dreptul, 1908, no. 65.

46. — a) *Viciile de consimțământ* — art. 1712 civ. rom., care se completează cu normele dreptului comun. Socotim inutil de a mai stărui asupra acestora și rămân valabile toate acele spuse mai sus.

47. — b) *Titlul nul*. Art. 1713 „*Asemenea, se poate ataca tranzacțiunea făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai dacă părțile ar fi tratat expres despre nulitate*”.

Și autorii sunt de acord a recunoaște că prin „*titlu*” urmează a se considera convenția în sine; „*negotium*” iar nu numai instrumentul probatoriu.

Dar nimic nu împiedică pe părți ca să tranzige spre executarea unui titlu nul, considerată fiind însăși crusta aceasta — instrumentul probatoriu — și accentul voinței tranzacționale sa pice asupra validărei lui și neajunsurilor sale formale—de ex. privitor la un testament, a cărei solemnitate să fie știrbită.

48. — Și este încă locul să observăm că textul nu face nici o distincțiune, spre a se preciza de este vorba de o nulitate absolută, ori relativă a titlului ce este supus tranzacției.

Doctrina consacră ideea că dispoziția art. 2054 civ. fr (1713 civ. rom.) se aplică fără deosebire pentru ambele cazuri (24).

49. — Sancțiunea prevăzută de art. 1713 civ. rom. este nulitatea tranzacției făcută spre executarea unui titlu nul; și lucrările preliminare ale condiceii franceze justifică soluția pe lipsă, în atare împrejurare, a oricărui drept îndoelnic; căci, „*titlul nul*” nu poate fi considerat drept îndoelnic.

50. — Legiuitorul consacră însă o excepție la acest principiu, pentru cazul când părțile ar fi procedat la tranzacție asupra unui titlu nul, dar *tratând expres despre nulitate*; caz în care tranzacția va fi valabilă. Cercetarea fundamentului juridic al acestei excepții a condus la o mare discuțiune juridică, pentru a se ști pe ce se reazimă, în acest caz, nulitatea de mai sus, a tranzacției?

(În Franța discuțiunea este sporită și din cauză că este discutată încă și chestiunea de a se ști dacă se poate anula o tranzacție și pentru o eroare de drept, discuție care, am văzut că nu mai poate avea loc în sistemul legii noastre).

În un sistem, nulitatea se fundează pe *lipsa de cauză*, căci lipsește însăși dreptul îndoelnic care formează osătura însăși a tranzacțiunii și este indiferent dacă părțile cunoșteau de fapt viciul, căci cunoștanța în fapt nu validează lipsa de cauză în convenții. Acest sistem ar conduce la o nulitate absolută — contrar principului general stăpânitor al tranzacției — anulabilitate — și al art. 1713 și excepției ce cuprinde. *Laurent* (25), *Colmet de Santerre*, *Arntz* și fost opinia primelor ediții ale lucrării marilor juriști *Aubry et Rau*.

51. — Doctrina modernă însă fundează această nulitate pe *eroarea* în care au căzut, tranzigând asupra unui titlu nul, sau anulabil. Și în adevăr, dacă ar fi cunoscut împrejurarea care conducea la nulitate, ele ar fi putut să o menționeze expres, legea încuviințând aceasta (27).

52. — Și s'a mers mai departe în acest sistem, susținându-se că ar fi suficient numai, ca părțile să se găsească în cunoștința de fapt a nulității (28), fără a fi de rigoare stipularea cunoștinței nulității titlului asupra căruia se tranzige. La aceasta se invoacă și lucrările preparatorii și cuvintele tribunului d'Albisson: „*...une transaction faite en exécution d'un titre nul, à moins, que sa nullité étant connue, elle n'est été expressément l'objet du traité*”, deși nu prea vedem puterea documentativă a acesteia (29); și întrucât excepția este de strictă aplicațiune.

53. — Doctrina și jurisprudența sunt de acord însă a găsi ca suficientă simpla menționare a cunoștinței nulității, fără a fi nevoie de specificări și detalii spre identificarea nulității și celelalte condiții cerute de art. 1190 civ. rom. (30).

54. — c) *Pentru acte dovedite în urmă ca false*: art. 1714 „*Tranzacțiunea făcută pe documente dovedite în urmă de false, este nulă*”.

Aceiași discuție se poate extinde și aci pentru a se ști dacă fundamentul juridic stă în lipsa de cauză, sau în eroare.

În primul concept la care s'ar atașa și cuvintele *entièrement nulle*, nulitatea ar fi absolută; și cu toate acestea, sistemul codului nu poate fi decât acel al anulabilității, pentru eroare.

Și doctrina și jurisprudența primesc conceptul ultim, al eroarei; eroarea constând în faptul de a fi considerat ca bune documentele prezentate spre a concluda tranzacția, iar expresia „*entièrement*” tinde a consacra ideea indivizibilității tranzacției și anulării ei în totul.

55. — Când însă partea era în cunoștința falsității documentelor în momentul formării tranzacției, nulitatea nu va mai putea fi cerută — argument și de text, tras din expresia „*în urmă*”.

56. — Textul nostru cuprinde o modificare adusă legiuirii mume, eliminând din text expresia „*entièrement*” nulle; și modificarea nu este fără importanță.

În adevăr, era de tradiție — în dreptul roman, ca și în vechiul drept francez, divizibilitatea tranzacției, și ca atare, să se anuleze tranzacția numai în punctele sprijinite pe documentele dovedite false.

Concepția aceasta mergea desigur în contra corelativității obligațiilor din o tranzacție și unității tranzacției—, și de natură a produce un dezechilibru, care, de ar fi fost cunoscut, nu ar mai fi angajat pe parte la o tranzacție.

Din considerații de echitate și pentru a obvia la acest neajuns, s'a înserat în codul francez „*la transaction est entièrement nulle*”.

57. — Fără îndoială însă, expresia nu este fericită, și e susceptibilă de a produce confuzie; de aceea socotim că bine a făcut legiuitorul român, eliminând-o.

Soluțiunea indivizibilității tranzacției însă rămâne aceeași și la noi, în virtutea principiilor generale (34).

58. — Indivizibilitatea aceasta se susține însă, de unii autori (32), că este de natură interpretativă, iar nu de esența tranzacției; și ca atare, instanțele judi-

24) *Laurent*, XXVIII, no. 412; *Pont*, II, no. 702 și autoritățile citate.

25) *Laurent*, XXVIII, 415.

26) Vezi trimeterile în *D. Alexandresco*, X, pg. 225, nota 2.

27) Vezi *Baudry et Wahl*, loco cit. no. 1247; *Guillouard*, *Aubry et Rau*, etc. În acest sens cas. rom. *Dreptul* 1892, 19 în *D. Alexandresco*, X, pg. 225 nota 4.

28) *Vezi Locré*, XV, pag. 435; *Fenet*, VX, pag. 118.

29) Contra: *Baudry et Wahl*, loco cit. no. 1248 bis.

Pro: *D. Alexandresco*, X, pg. 225.

30) În acest sens cas. rom. 1905 în *D. Alexandresco*, X, pg. 224 nota.

31) *D. Alexandresco*, X, 225.

32) *D. Alexandresco*, X, 225; *Laurent*, XXVIII, 419, .

ciare ar putea aprecia, dela caz, la caz, întinderea anulabilității (33), soluție pe care însă nu o putem împărtași.

Efectul declarat și relativ al tranzacției este însă de natură a aduce o temperare, în sensul cum s'a decis de instanțele judecătorești, că valabilitatea tranzacției făcută de un moștenitor cu beneficiarul testamentar nu s'ar putea cu nimic atinge prin faptul declarării testamentului ca fals prin un proces dintre legatar și alt moștenitor (34).

59. — d) *Pentru proces finit.* Art. 1715 „Este asemenea nulă tranzacțiunea asupra unui proces finit prin sentința neapelabilă despre care părțile, sau una din ele, n'avea cunoștință”.

„Când sentința necunoscută părților ar fi încă apelabilă, tranzacțiunea ar fi validă”.

Doctrina și jurisprudența modernă se oprește și aci tot la ideia anulabilității pentru eroare, căci deși o parte ar putea foarte bine să renunțe la avantajele unei hotărâri judecătorești definitive, — decizându-se la aceasta însă, în cunoștință de cauză; — totuși, tranzacția făcută în necunoștința unui litigiu, care nu i-ar mai fi lăsat nimic îndoelnic în sine, nu poate fi socotită că a putut fi făcută decât din eroare.

Cazul cel mai frecvent ar fi acela al moștenitorilor care tranzig în necunoștința hotărârilor definitive obținute de decujus.

60. — Pentru cazul când hotărârea câștigătoare era însă susceptibilă de atac prin apel — o cale ordinară de atac, ori de retractare — opoziție (35) — (deși legiuitorul vorbește numai de apel), dreptul rămânea încă a fi îndoelnic și tranzacția pe terenul ei propriu de concludere, (Lucrările preparatorii ale codului francez sunt mai laborioase în explicație).

61. — Pentru cazul când căile extraordinare nu sunt încă epuizate, soluția rămâne aceeași ca și cea a primului aliniat, căci recursul, revizuirea, etc. nu sunt suspensive de drept a executării.

62. — e) *Descoperirea de documente decizive:* Art. 1716. „Când părțile au transigat în genere asupra tuturor afacerilor ce ar putea să existe între dănsese, documentele ce le-ar fi fost necunoscute lor în timpul tranzacțiunii și cari s'ar fi descoperit în urmă, nu constituiesc un titlu de anulare a tranzacțiunii, afară numai atunci când ar fi fost ascunse prin fapta unei din părțile contractante.

„Însă tranzacțiunea va fi nulă când ea nu ar cuprinde decât un singur obiect și s'ar dovedi din documentele în urmă descoperite, că una din părți nu avea nici un drept asupra aceluși obiect”.

Legiuitorul admite deci anularea tranzacției și pentru cazul când documente se descopăr ulterior și din ele se vede că partea nu avea nici un drept asupra obiectului asupra căruia se tranzige.

63. — Însă legiuitorul face o distincție, după cum:

a) *Tranzacția purta special asupra unui obiect.* În acest caz descoperirea în sine a documentelor, de care nu avea cunoștință conduce la anulabilitate, cu bază în eroare.

b) *Tranzacția purta în general asupra tuturor afacerilor ce ar putea să existe între ele.*

33) Baudry et Wahl, Transaction, XXIV, no. 1250; Guillaud, no. 152.

34) D. 50. 1. 395.

35) Baudry et Wahl, loco cit. no. 1251; T. Huc. XII, 532; D. Alexandresco, X, pg. 226.

Legiuitorul de data aceasta nu mai admite anularea decât în cazul când ascunderea documentelor provine din fapta uneia din părțile contractante.

În adevăr, dreptul roman tranșa mai simplu chestiunea decizând: „sub praetestu instrumenti post re-perti, transactionem bona fide finitam rescendi, jura non patiuntur...” (L. 19. C. de Trans.).

Și de asemenea, „sub praetestu specierum post re-pertarum, generali transactione finita, rescindi prohibent jura” (L. 29. eod. tit. după Marcadé, sub art. 411, n. 724).

Codul francez, și după el cel român, amplifică enorm chestiunea, așa cum se vede în articolul mai sus redactat și după distincțiile acolo făcute.

64. — Chestiunea este de a se ști care este baza anulării și care este deci și natura nulității?

În ce privește *tranzacția specială:*

Lucrările preparatorii dau ca fundament când lipsa unor chestiuni îndoelnice, când lipsa de cauză; „l'absence complète le la matière du litige fait disparaître en même temps toute matière à transaction” (Bigot Prémeneu. Exp. mot.).

De aci și controversa din sânul codului francez, de a se ști, dacă este vorba de o nulitate absolută, ori de o nulitate relativă?. Totuși, se convine, bazat și pe expresia „rescision” pe care o întrebuintează și art. 2057 civ. fr. că este locul la o nulitate relativă — anulabilitate (36).

66. — În cazul *tranzacțiunii generale*, descoperirea documentelor — în principiu — nu conduce la anulabilitate, iar făuritorii codului Napoleon invocau principiul indivizibilității tranzacției și presupusa renunțare la descoperirea de titluri noi.

Dar legiuitorului i s'a părut totuși excesiv să moargă până a extinde dispoziția de mai sus și pentru cazul când ascunderea s'ar datorî faptei uneia din părțile contractate, căci ar avea la bază deci, dolul unei părți, și au socotit-o inconciliabilă cu ideia renunțării anticipate.

67. — f) *Pentru erori de calcul:*

Art. 1717. *Invederata greșală în șovoteli, urmată la facerea tranzacției, nu păgubește pe nici una din părți, și trebuie să se repare”.*

Aci legiuitorul prevede cazul *erorilor materiale* de care vorbește și în art. 292 pr. civ. „Revizuirea nu se poate cere pentru o greșală materială de redacție asupra numelor, calității și concluziilor părților, nici pentru o greșală de socoteală în dispozitiv. Asemenea greșeli se pot îndreptă, în urma unei simple cereri, în marginea sau în josul copiei și originalului hotărârii”.

Nu vor intra între *erorile reparabile* conf. art. 1717, falsele pretenții; evaluările eronate; modalitatea prole-vărilor datoriiilor.

68. — *Prescrierea nulității tranzacțiunilor.* — Pertiniv cu natura nulității, vom avea a răspunde dacă va fi locul la aplicabilitatea art. 1900 c. civ., după care acțiunea de anulare sau stricarea unei convenții se prescrie prin 10 ani; ca una care are la bază ideia unei confirmări tacite. Astfel, pentru toate cazurile în care tranzacția este atinsă de o nulitate absolută, art. 1900 c. civ. nu-și va primi aplicațiunea; el urmând a se aplică numai la cazurile de nulitate relativă.

36) Baudry et Wahl, loco cit. no. 1252; Laurent, loco cit. no. 425; D. Alexandresco, loco cit. pg. 227.

69. — Sub paragraful prescripțiunii, doctrina, ca și jurisprudența, controversează însă chestiunea de a se ști cum urmează a se rezolvi conflictul de prescripțiuni ridicat de prescripția de lungă durată cu privire la act și prescripția de 10 ani privitoare la prescrierea acțiunii de anulare.

În adevăr, conform art. 1900 c. civ. prescripția pentru anularea sau stricarea unei convenții este de 10 ani, când legea nu dispune altfel și curge în caz de violență, eroare, dol, „din ziua când violența a încetat; în caz de eroare sau de dol, din ziua când eroarea sau dolul s'au descoperit...”

Dar se poate întâmpla ca descoperirea eroarei, dolului, etc. să se facă abia după 30 ani dela întocmirea actului; și în acest caz se pune chestiunea, dacă prescripția ordinară, de lungă durată, nu a stins deja toate metehnele actului în chestiune, (căci art. 1890 civ. r. spune: „Toate acțiunile atât reale, cât și personale, pe care legea nu le-a declarat neprescriptibile și pentru care n'a defipt un termen de prescripțiune, se vor prescrie prin treizeci de ani, fără ca cel ce învoacă această prescripțiune să fie obligat a produce vreun titlu și fără să i se poată opune reaua credință” (37).

În un sistem, întemeiat pe dispoziția art. 1900 civ. r. și a considerațiunii că o acțiune care încă nu s'a născut, nu se poate prescrie, căci acțiunea de anulare conform art. 1900 naște din momentul cunoașterii, sau încetării viciului, se susține aplicarea art. 1900 cod. civ. r. chiar dacă va fi trecut 30 de ani dela facerea actului.

În un alt sistem, bazat pe ordinea socială și nevoia de stabilizare a raporturilor juridice și caracterul de generalitate a art. 1890 c. civ. r., se susține că după 30 ani orice act, lovit de orice viciu, este consolidat perfect, și chiar dacă viciul nu a putut fi descoperit decât după 30 de ani.

70. — Efectele tranzacției ar urma să mai fie verificate și în lumina întinderii lor.

În adevăr, din însăși natura contractuală a tranzacției decurge încă — după cum am mai văzut — și principiul localizării efectelor tranzacției, — între părțile contractante.

Acest principiu a fost încă subliniat de legiuitor și în art. 1711 c. civ. prin inserarea cunoscutului brocard „...sentinței neapelabile...”.

Efectele tranzacției devin opozabile tuturor celor cari reprezintă drepturile părților care au tranzigat.

71. — Se admite însă, că tranzacția decujusului nu ar fi opozabilă rezervatarului, cu privire la rezervă (38)

72. — Tranzacția va rămâne „res inter alios...” față de terții; și chiar față de coobligații legați prin solidaritate, ori indivizibilitate, dacă tranzacția este de natură de a le îngreua situația; și chiar față de ceilalți care s'ar găsi în o conexitate de interese.

73. — Tranzacția desăvârșită între părțile contractante, din cauza efectului strict local, nu își extinde efectul nici față de persoanele care ar fi încă cointeresate la acel litigiu asupra căruia s'a tranzigat. Și

în adevăr, codul francez, de altfel, are articol expres în această privință, art. 2051 civ. fr.: „La transaction faite par l'un des intéressés ne lie point les autres intéressés et ne peut être opposée par eux”; articol eliminat, ca inutil, din legiuirea noastră.

74. — De altfel, tot ca inutil (39) și fiindcă soluția se realizează, și la noi, pe baza principiilor generale, a fost eliminat și art. 2050 civ. fr. „Si celui qui avait transigé sur un droit qu'il avait de son chef, acquiert ensuite un droit semblable du chef d'une autre personne, il n'est point, quant au droit nouvellement acquis, lié par transaction antérieure”.

De altfel, în acest articol, legiuitorul francez nu face decât să consacre o soluție care era tradițională, și consacrată atât de dreptul roman, cât și de dreptul vechiu francez; dar care ridică în sânul legislației franceze o discuție cu privire la natura ei juridică și chestiunea de a ști, dacă se ridică pe ideea ideii de obiect mai de grabă, decât pe aceea a identității de persoane.

Ca exemplu mai lămuritor al textului, se dă exemplul propus chiar de *Domat*, privind tranzacția celui care a ajuns la majoritate o face, privitor la socotelile tutelei. Și se spune, cu drept cuvânt, că tranzacția aceasta nu-l leagă, privind acelaș compt. însă în raportul ce-i va reveni pe baza decesului fratelui său, care nu tranzigease.

Ori, exemplul unui legatar care, tranzigeând asupra testamentului, nu are are a fi legat de tranzacție, în ipoteza când va veni să discute acelaș testament în calitatea de succesor a unui colegatar care nu tranzigease privitor la testamentul în chestiune (40).

75. — Cu privire la fidejusiune, tranzacția își extinde efectele față de fidejutor; cu remarcă că conform dispoziției art. 1442 c. civ., tranzacția fidejutorului cu creditorul, nu-și extinde efectele și la debitor

FLORIN SION,
Profesor universitar, — Iași

TRIBUNALUL SUCEAVA S. II

Raportul Președintelui Trib. către Primul-Președinte al Curții de Apel No. 7 Cernăuți

Competință, Conflict de competență între două Tribunale. Firme și persoane judiciare cari au sediul în alt județ, sunt păstrate de celalt Tribunal. Care este cel competente de a le rezolvi?

După § 1 din legea bucovineană din 9 Martie 1863, precum și art. 19, 25 și 210 cod. com. bucov. registrele de firme se țin de Trib. în circumscripția unde își au sediul.

În cazul înființării unui nou Trib. acest tribunal este competente de a le păstra chiar dacă anterior aparținea vechiului Trib., din momentul ce aceste firme sau societăți sunt în localitățile alipite jurisdicțiunii sa e.

Domnule Președinte,

În baza par. 47 al. 2 teza doua dela început, din norma de jurisdicțiune, avem onoare a vă supune spre rezolvare grabnică, următorul conflict negativ de competență iscat între Tribunalul Câmpulung și Tribunalul Suceava secția II-a.

39) *D. Alexandresco*, X, loc. cit.

40) *Baudry et Wahl*, loco cit. no. 1301,

57) Pentru aplicarea art. 1890 = 2262 civ. fr., *Laurent*, XXVIII, no. 427; *T. Huc.*, VIII, 295; *C. Paris*, D. 55. 2. 156; *Baudry et Barde*, Oblig. XIV, no. 2052; etc.

Contra: *D. Alexandresco*, X, pg. 230 text și nota 3 cu bogata bibliografie citată.

58) *Baudry et Wahl*, loc. cit. no. 1298 cu *Guillouard*, no. 101 și *Cas. fr. D.* 68. 1. 70; *S.* 67. 1. 208,

Verificând absolut toate lucrările și dosarele acestei secțiuni, am constatat anacronismul că această secțiune păstra, a făcut și făcea, la cererea părților interesate, operațiuni în dosarele și registrele firmelor și persoanelor juridice privitoare la comercianți, societăți cooperative, asociațiuni, fundațiuni și persoane juridice al căror sedii sunt în județul Câmpulung, deci în circumscripția Tribunalului Câmpulung.

Am mai găsit, că dosarele și registrele asociațiilor, fundațiilor și persoanelor juridice constituite în circumscripția Trib. Suceava, se purtau, păstrau, rezolvau și judecau la secția II-a-a acestui Tribunal.

Cum, după părerea noastră, această situație de fapt nu mai putea continua încă dela 1 Ianuarie 1926 când s'a înființat Trib. Câmpulung și cele 2 secții ale Trib. Suceava, pe deo parte, în baza art. 5, 88 și urm. din legea persoanelor juridice și art. 85 din regulamentul ei, am înaintat Trib. Suceava secția I-a dosarele și registrele asociațiilor, fundațiilor și persoanelor juridice constituite în circumscripția Tribunalului Suceava, iar pe de altă parte, cu adresele No. 70 din 11 Iunie 1929, 79 din 21 Iunie 1929, 81 din 28 Iunie 1929 și 84 din 4 Iulie 1929, aci anexate în copii certificate, am înaintat Tribunalului Câmpulung dosarele cu extrase fidele și la zi din registrele acestei secțiuni, privitoare la comercianți, societăți comerciale, societăți cooperative, asociațiuni, fundațiuni și persoane juridice al căror sediu se află în județul Câmpulung, cerând a ne confirma de primire.

D-sale

Domnului Prim-Președinte al Curții de Apel

Cernăuți.

Tribunalul Câmpulung de abia după 8 luni de zile, — în care timp probabil noile acte și cereri adresate în precitatele dosare au rămas nerezolvate, — cu adresele no. 1 Div. C. 171 din 929, 175 și 179 din 2 Ianuarie 1930, aci anexate în copii certificate, adresate d-lui Prim Președinte al Tribunalului Suceava, restituie toate dosarele înaintate de noi, cu motivele arătate în acele adrese, cari au fost înaintate acestei secțiuni de Prezidiul Tribunalului.

Având în vedere, par. 1 din legea din 9 Martie 1865 no. 27 din f. l. i. cum și art. 19, 25, 210 și altele din codul comercial bucovinean, cari dispun că registrele de firme sunt a se ține la Tribunalele în a cărui circumscripție comercială, respectiv societatea își are întreprinderea comercială; asemenea art. 5, 8, 15 al. 3 și 84 al. 1 din legea persoanelor juridice în cece privește asociațiunile, fundațiunile și persoanele juridice.

Având în vedere, că în cazul înființării unui nou Tribunal, acest Tribunal prin urmare este competent de a prouma cu ținerea registrelor în ce privește întreprinderile și persoanele juridice aflătoare în localitățile alipite jurisdicțiunii sale.

Că, dispozițiunea par. 44 din norma de jurisdicție nu face nici o distincțiune între cauze vechi sau noi întrate, constituind de altfel fiecare cerere de înscriere, făcută chiar de o firmă sau persoană juridică deja existentă, un nou act, a cărui rezolvare, după cele ce preced, aparține Tribunalului cărui i se conferise între timp exercițiul jurisdicțiunii asupra localității unde întreprinderea comercială respectivă își are sediul.

În privința persoanelor juridice socotim categorice dispozițiunile art. 5, 8, 15 și 84 al. 1 din legea persoanelor juridice.

Tribunalul Botoșani în baza acestor articole a și înaintat acestei secțiuni dosarele persoanelor juridice constituite în comuna Burdujeni, actualmente în circumscripția Tribunalului Suceava.

Că, registrele de firme și persoane juridice, având caracter public, publicitatea lor garantată de lege nu poate fi compromisă prin aceea că interesații — cunoscând dispozițiunile sus citate — înfățișându-se la Tribunalul Câmpulung pentru a inspecta registrele de firme și persoanele juridice și a lua copii din ele, să fie trimiși la alt Tribunal — în speță Suceava, absolut incompetent pentru ținerea registrelor, — socotim că în această privință prin analogie, ajută la clarificare, și dispozițiunile art. 1, 10 din legea firmelor din Vechiul Regat și art. 1 din regulamentul acestei legi, ambele din luna Iunie 1915.

Că, Tribunalul Suceava de altfel, desesizat dela ținerea registrelor privitoare la întreprinderile comerciale și persoane juridice cu sediul în circumscripția Tribunalului Câmpulung, n'ar mai fi competent de a rezolva actele și cererile referitoare la aceste firme și persoane juridice și anume de la data adreselor — 11, 21, 28 Iunie și 4 Iulie 1929 — până ce nu se va soluționa acest conflict de competență.

Pentru aceste motive, socotim că numai Tribunalul Câmpulung este competente a ține, păstra, rezolva și face operațiuni în dosarele și registrele ce fac obiectul acestui conflict negativ de competență, rugându-vă să binevoiți a ne împărtăși avizul ce-l va da Curtea.

Președinte, (ss) *D. Ștefănescu.*

Grefier, (ss) *Victor Penescu.*

A APĂRUT : în Editura *Curierul Judiciar*, LEGEA TITLURILOR LA PURTĂTOR. PIERDUTE, FURATE, DISTRUSE, ETC., adnotată cu doctrina și jurisprudența până la zi, de *Traian Alexandrescu*, Pro-Decan al Baroului de Ilfov, Directorul contenciosului la Banca Țarei Românești. Studiu teoretic și practic pentru uzul avocaților, magistratilor, societăților, băncilor și agenților de schimb.

CUPRINZÂND :

Formularele necesare în practică pentru obținerea duplicatelor. — Formularele pentru valabila constituire a gajurilor de titluri. — Instrucțiuni practice și doctrinale pentru constituirea gajurilor de titluri. — Expunere de doctrină și jurisprudență asupra acțiunii în revendicare. — Expunere de doctrină și jurisprudență asupra responsabilității băncilor și agenților de schimb. — Textul legii titlurilor la purtător, pierdute, furate, distruse, etc. din 15 Noembrie 1918. — Textul legii din 28 Noembrie 1918 pentru eliberarea de duplicate de pe efectele comerciale sustrate, pierdute sau distruse din cauza războiului. — Textul legii din 28 Noembrie 1918 pentru eliberarea de duplicate de pe efectele comerciale evacuate în Rusia. — Textul regulamentului din 7 Februarie 1906 pentru tragerile la sorți a titlurilor ce se amortizează din datoria publică. — Textul legii din 14 Oct. 1920 pentru eliberarea de certificate în locul titlurilor, obligațiunilor și acțiunilor evacuate din cauza războiului.

Vol. format mare cuprinde 250 pag.

Prețul Lei 180.— velina Lei 200.—

A apărut: *STUDII DE PROCEDURĂ CIVILĂ*, Vol. I de *Gh. Popescu*, Președinte la Trib. Ilfov. Vol. format mare cuprinde 116 pag. — *Prețul 80 lei.*

Rugăm pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a binevoi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administratia „*Curierul Judiciar*”, București, Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat, partida No....